

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI
Pedagogická fakulta
Katedra antropologie a zdravovědy

SVĚTLANA FRANTOVÁ
V. ročník – kombinované studium

Obor: Učitelství sociálních a zdravotních předmětů pro střední odborné školy

**HISTORIE A SOUČASNOST ZDRAVOTNICKÉHO ŠKOLSTVÍ
V MORAVSKOSLEZSKÉM KRAJI**
Diplomová práce

Vedoucí práce: doc. RNDr. Lubomír Krejčovský, CSc.

OLOMOUC 2009

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracovala samostatně a použila jen uvedených pramenů a literatury.

Ve Frýdku-Místku dne 30.3.2009

.....
vlastnoruční podpis

Děkuji doc. RNDr. Lubomíru Krejčovskému, CSc. za odborné vedení diplomové práce.

Děkuji doc. Mgr. Martině Ciché Ph.D. za rady při výběru a zpracování tématu diplomové práce.

Děkuji mému manželovi Romanovi a našim dětem Tomášovi a Kateřině za morální podporu, kterou mi poskytovali po dobu mého studia.

Obsah

1 Úvod	7
2 Vymezení a charakteristika zkoumaného území	9
2.1 Administrativní členění Moravskoslezského kraje	9
2.2 Poloha, povrch a přírodní podmínky moravskoslezského kraje	9
2.3 Historie Moravskoslezského kraje	11
2.4 Hospodářství na území Moravskoslezského kraje	12
3 Vývoj českého školství	14
3.1 Školství v Moravskoslezském kraji	16
3.2 Historie ošetřovatelského školství	17
4 Zdravotnické školy v Moravskoslezském kraji	19
4.1 Školy na území okresu Karviná	19
4.1.1 Odborná škola pro ženská povolání v Orlové	19
4.1.2 Vyšší sociálně zdravotní škola v Orlové	23
4.1.3 Vyšší zdravotní škola v Orlové	23
4.1.4 Střední zdravotnická škola v Orlové	24
4.1.5 Střední zdravotnická škola Karviná , Srednia szkola zdravotna	25
4.1.6 Vyšší sociálně zdravotnická škola Karviná 2	27
4.1.7 Odborná škola pro ženská povolání v Novém Bohumíně	28
4.1.8 Dvouletá rodinná škola Slezské Matice osvěty lidové v Českém Těšíně	30
4.1.9 Zemská odborná škola pro ženská povolání v Českém Těšíně	30
4.1.10 Vyšší škola sociálně zdravotní v Českém Těšíně	32
4.1.11 Vyšší sociální škola v Českém Těšíně	32
4.1.12 Střední zdravotnická škola v Českém Těšíně	32
4.1.13 Soukromé gymnázium a Střední zdravotnická škola Havířov, s.r.o.	33
4.1.14 Střední škola řemesel a služeb, Havířov-Šumbark, příspěvková organizace	34
4.2 Školy na území okresu Frýdek-Místek	35
4.2.1 Zemská odborná škola pro ženská povolání v Místku	35
4.2.2 Veřejná odborná škola pro ženská povolání v Jablunkově	36
4.2.3 Vyšší sociálně zdravotní škola v Jablunkově	38

4.2.4 Vyšší zdravotní škola v Jablunkově	38
4.2.5 Vyšší odborná škola zdravotnická v Místku	40
4.2.6 Zdravotnická škola ve Frýdku-Místku	41
4.2.7 Střední zdravotnická škola ve Frýdku-Místku	41
4.3 Školy na území okresu Bruntál	43
4.3.1 Hospodyňská škola v Bruntále	43
4.3.2 Veřejná odborná škola pro ženská povolání v Krnově	44
4.3.3 Vyšší škola zdravotní v Krnově	45
4.3.4 Střední zdravotnická škola v Krnově	47
4.3.5 Střední pedagogická škola a Střední zdravotnická škola, Krnov, příspěvková organizace	48
4.3.6 Soukromá střední škola PRAKTIK s.r.o.	49
4.4 Školy na území okresu Opava	51
4.4.1 Hospodyňská a dívčí průmyslová škola Slezské Vesny v Opavě	51
4.4.2 Dívčí odborná škola rodinná a živnostenská Slezské Vesny v Opavě	51
4.4.3 Zemská dívčí škola rodinná a živnostenská v Opavě	52
4.4.4 Zemská odborná škola pro ženská povolání v Opavě	53
4.4.5 Státní sociálně zdravotní škola	53
4.4.6 Vyšší zdravotní škola V Opavě	54
4.4.7 Střední zdravotnická škola v Opavě	55
4.4.8 Dvouletá ošetrovatelská škola Milosrdných sester III. řádu sv. Františka	56
4.5 Školy na území okresu Nový Jičín	57
4.5.1 Střední pedagogická škola a Střední zdravotnická škola sv. Anežky České	57
4.5.2 Odborná škola pro ženská povolání v Bílovci	58
4.5.3 Odborná škola pro ženská povolání v Příboře	58
4.5.4 Odborná škola pro ženská povolání v Novém Jičíně	58
4.5.5 Vyšší škola sociálně zdravotní v Novém Jičíně	60
4.5.6 Vyšší škola zdravotní v Novém Jičíně	61
4.5.7 Střední zdravotnická škola v Novém Jičíně	63
4.5.8 Mendelova střední škola, Nový Jičín, příspěvková organizace	63
4.5.9 Hospodyňská škola v Klimkovicích	64
4.5.10 Státní hospodyňská škola v Žilině u Nového Jičina	64

4.5.11 Střední škola odborná a speciální, Klimkovice, příspěvková organizace	65
4.6 Školy na území okresu Ostrava	66
4.6.1 Odborná škola pro ženská povolání v Ostravě-Vítkovicích	66
4.6.2 Veřejná odborná škola pro ženská povolání spolku „Dobromila“ v Moravské Ostravě	68
4.6.3 Rodinná škola „Libuše“ v Přívoze	69
4.6.4 Odborná škola pro ženská povolání ve Slezské Ostravě	69
4.6.5 Ústav pro vzdělání a výchovu porodních asistentek v Ostravě-Zábřehu	71
4.6.6 Ošetrovatelská škola Dr. Alice G. Masarykové Čs. Červeného kříže v Moravské Ostravě	71
4.6.7 Dvouletá ošetrovatelská škola okresní Charity	71
4.6.8 Vyšší zdravotní škola v Ostravě-Vítkovicích	72
4.6.9 Střední zdravotnická škola v Ostravě-Vítkovicích	72
4.6.10 Střední zdravotnická škola a Vyšší zdravotnická škola v Ostravě-Vítkovicích	73
4.6.11 Střední zdravotnická škola a Vyšší odborná škola zdravotnická, Ostrava, příspěvková organizace	74
4.6.12 IUVENTAS – Soukromé gymnázium a Střední odborná škola s.r.o.	75
5 Německé školy pro ženská povolání na území Moravskoslezského kraje	76
6 Závěr	77
7 Souhrn	78
8 Summary	79
9 Literatura	80
10 Přílohy	83

1 Úvod

Po celou dobu existence výchovy a školy se pedagogičtí myslitelé a reformátoři pokoušeli nalézt nejlepší metody výchovy a vyučování, shrnovat a zevšeobecňovat progresivní zkušenosti a předávat je následujícím generacím. Tak tomu bylo u všech kulturních národů všech dob. Právě tak jako v jiných vědách, i v pedagogice, zejména v oblasti didaktiky a metodiky, dosáhly mnohé vynikající osobnosti v průběhu staletého vývoje významných dílčích objevů, které je nutno kriticky zkoumat a po hluboké analýze přiměřeně využívat. Je nepopíratelné, že nikdo, kdo chce porozumět problematice pedagogiky jako společenské vědy, se nemůže obejít bez znalosti jejího historického vývoje. I když je možno připustit, že výchova podléhá změnám v závislosti na veškeré kultuře při stanovení svých cílů, ideálů i obsahu, a mnohdy dokonce i vnější školní formy v podobě organizace školství, je přesto nutno vždy v první řadě respektovat faktory společenského uspořádání.¹

V diplomové práci se pokusím vysledovat vývoj zdravotnického školství v Moravskoslezském kraji, který prošel v daném období mnoha zásadními proměnami. Z převážně zemědělského kraje se v průběhu více než jednoho století stal kraj veskrze průmyslový. Tak, jak se měnila jeho charakteristika, měnili se i lidé v něm žijící a lze předpokládat, že nemalým vývojem prošlo i školství. Historii zdravotnického školství jsem si vybrala záměrně, neboť jsem absolventkou jedné z nich a v současné době působím jako učitelka odborných předmětů oboru Diplomovaný zubní technik na Střední zdravotnické škole a Vyšší odborné škole zdravotnické v Ostravě.

V úvodní části popisuji Moravskoslezský kraj ze zeměpisného hlediska, zlehka nahlížím do jeho historie a podtrhuji významné události, které měly klíčový vliv na další rozvoj mnou zkoumaného území.

Následně je stručně nastíněn vývoj školství v Čechách, a spíše statistické informace o školách v Moravskoslezském kraji. Nechybí ani základní data z historie ošetřovatelského školství.

¹ Štverák V., *Stručné dějiny pedagogiky*, s.11

Oddíl zaměřený na historii zdravotnického školství je rozdělen na šest podkapitol, podle dřívějších okresů. V nich se během let vystřídalo množství škol a o každé jsou v práci uvedeny alespoň základní informace.

Aby byl soupis úplný, nelze opomenout odborné školy německé. O nich se zmiňují v poslední kapitole.

2 Vymezení a charakteristika zkoumaného území

Moravskoslezský kraj je nejvýchodnějším regionem České republiky. Leží na pomezí Moravy a Slezska a po celá staletí byl utvářen nejen vlivem přírody, ale i lidmi, kteří v něm žili. Část území se nachází v Českém Slezsku a část na severní Moravě. Na jihu sousedí se Zlínským krajem, na západě s Olomouckým. Na severu, za státní hranicí s Polskem, je vojvodství Opolské a Slezské. Jihovýchodně pokračuje státní hranice České republiky a tvoří tak hranici s Žilinským krajem.

2.1 Administrativní členění Moravskoslezského kraje

Moravskoslezský kraj vznikl legislativní úpravou v roce 2001 společně s ostatními třinácti kraji. Po této úpravě má rozlohu 5427 km². Jeho území vymezuje území šesti dřívějších okresů: Bruntál, Frýdek – Místek, Karviná, Nový Jičín, Opava a Ostrava – město. V 5 statutárních městech, 35 městech, 3 městysech a 256 obcích žije 1 249 897 obyvatel, z toho 638 072 žen a 611 825 mužů. To je nejvíce ze všech krajů České republiky, a proto je zde i nejvyšší hustota zalidnění. Největším městem kraje je sídelní, statutární město Ostrava.²

2.2 Poloha, povrch a přírodní podmínky Moravskoslezského kraje

Kraj na západě, severu a východě lemují pohoří. Severní a východní hranici tvoří Moravskoslezské Beskydy. Hluboké údolí řeky Ostravice dělí masiv na tři značně odlišné horské skupiny.

Radhošťskou hornatinu s nejvyšším vrcholem Smrk, vysokým 1276 m a nejznámějším vrcholem 1129 m vysokým Radhoštěm. Je to kultovní místo starých Slovanů s uctíváním boha Radegasta, jehož socha stojí na horském hřebeni. Z této lokality byl odvezen i jeden

²<http://o-kraji.kr-moravskoslezsky.cz/cz/zakladni-informace/geograficke-informace/default.aspx>

ze základních kamenů pro Národní divadlo v Praze. Dominantu hory tvoří poutní dřevěná kaple sv. Cyrila a Metoděje. Pohled na vrchol ruší věž televizního vysílače. Radhošť je národní přírodní rezervací o rozloze 145 ha.

Druhou horskou skupinou je Lysohorská hornatina s nejvyšším vrcholem Lysou horou, tyčícím se až do výše 1323 m. Holý vrchol zvýrazněný telekomunikační věží se stal oblíbeným turistickým cílem. V masívu Lysé hory vzniklo několik přírodních rezervací – Mazák, Malenovický kotel, Vodopády Satiny, Ondrášovy díry a další. Na hřebeni pod Lysou horou se nachází mohyla Ivančena, postavena na památku popravených skautů.

Třetí nejnižší Klokočovská hornatina má 900 m vysoký vrchol Beskyd. Celé pohoří je porostlé hlubokými lesy a uchovala se v nich řada přirozených porostů. Velká část Moravskoslezských Beskyd spadá do CHKO Beskydy.³

Západní hranici tvoří Hrubý Jeseník s nejvyšší horou Praděd (1492 m). Téměř celé území zaujímá CHKO Jeseníky, vyhlášená v roce 1969. Toto rozsáhlé území s hlubokými lesy je pokryto druhotnými smrkovými lesy. Původní bukojedlové porosty jsou již jen na ojedinělých lokalitách a většinou jsou chráněny přírodními rezervacemi.

Hrubý Jeseník tvoří tři hornatiny. Pradědská, Keprnická a Medvědká. Pradědská hornatina se nachází v jižní části pohoří. Právě zde najdeme nejvyšší horu Jeseníků Praděd s nejdruhnějším podnebím v republice, kde průměrná teplota nepřesahuje 1°C. Dominantou je i zde televizní vysílač s rozhlednou, vysoký 162 m a tvoří, i když umělý, nejvyšší bod České republiky. Původně zde stála dřevěná rozhledna, která chátrala a nakonec se zřítily. Na jejím místě byla postavena výše zmíněná televizní věž s rozhlednou a restaurací. Z horní plošiny lze za dobrého počasí vidět Lysou horu, Radhošť v Moravskoslezských Beskydech a výjimečně i Vysoké Tatry a Malou Fatru na Slovensku a Nízké Alpy v Rakousku.

Severozápadní část pohoří tvoří Keprnická hornatina s nejvyšším vrcholem Keprník (1423 m). Vrchol je bezlesý, tvořen horskými loukami s nádherným výhledem do okolí. Na úbočích jsou dvě rašeliniště.

Na severovýchodě je plošší Medvědká hornatina s hlavním a nejvyšším vrcholem Medvědí vrch (1216 m). Nejznámějším místem zde je Rejvíz se stejnojmennou přírodní rezervací a rašeliništěm, které se rozkládá na 396 ha a centrem je Mechové jezírko, veřejnosti

³ Kolektiv autorů, *Lexikon turistických zajímavostí*

však nepřístupné. Ale i tak lze projít naučnou stezku a při troše štěstí spatřit některé vzácné druhy rostlin a živočichů.⁴

Jižní a jihozápadní hranici kraje lemují nižší kopce a severovýchodně se hory svažují do Ostravské pánve. Nejnižše položeným bodem (195 m) je soutok řeky Odry s Olší.

Většinu vody z území Moravskoslezského kraje odvádí řeka Odra. Pramení v Oderských vrších a její tok je 861 km dlouhý. V lesnatých údolích vytváří peřeje, v nížinách Moravské brány pak meandry s řadou rybníků. Tato část je chráněnou krajinnou oblastí Poodří. Největšími přítoky jsou řeky Opava, pramenící na svazích Hrubého Jeseníku a sbírající vodu z rašelinišť Rejvízu, Ostravice, která dříve tvořila zemskou hranici mezi Moravou a Slezskem.

Vodní nádrž Šance na jejím horním toku zásobuje Ostravsko pitnou vodou. Posledním přítokem na našem území je Olše. Odra tvoří na konci toku na území České republiky několik kilometrů státní hranici s Polskem a ve Štětínské zátocce se vlévá do Baltského moře.

Pouze část vod z území Nízkého Jeseníku odtéká do povodí řeky Moravy, která se po 358 km vlévá do Dunaje a odvádí tak část vody Moravskoslezského kraje do Černého moře.⁵

2.3 Historie Moravskoslezského kraje

Území Moravskoslezského kraje se ode dávna rozkládalo na křižovatce několika územních celků – Moravy, Slezska, Pruska, dnes je na česko-polsko-slovenském pomezí. Od dávných časů zde bylo obchodní centrum, do kterého ústily důležité kupecké stezky (Solná a Jantarová stezka). Charakteristický pro toto území je obchod, ekonomika, tranzit, nerostné bohatství, výroba.

Tato oblast byla osídlena již v pravěku, o čemž svědčí archeologické nálezy. Z jeskyně Šipka, nedaleko Štramberku, pocházejí kosterní pozůstatky člověka neandrtálského (40 000 let př.n.l.). V Ostravě-Petřkovicích na vrchu Landek byla nalezena Petřkovicá

⁴ Kolektiv autorů, *Lexikon turistických zajímavostí*

⁵ <http://o-kraji.kr-moravskoslezsky.cz/cz/zakladni-informace/geograficke-informace/default.aspx>

Venuše (23 000 let př.n.l.). Za zmínku stojí i první využití černého uhlí k topení pravěkým člověkem.⁶

Nejstarší města vznikala ve středověku, kdy Přemyslovci a němečtí kolonizátoři osídlovali níže položená místa v okolí řek, poblíž důležitých obchodních tepen. Ve 12. století Těšín a Bruntál, Opava, Slezská a Moravská Ostrava, Bohumín pak o století později. Z této doby se dochovaly některé hrady či jejich zříceniny. Za zmínku stojí Hukvaldy, Starý Jičín nebo Slezsko-ostravský hrad. Horské oblasti se zalidňovaly až v průběhu Valašské kolonizace v 16. a 17. století. Dodnes se na Valašsku dochovala typická dřevěná stavení a to nejen ve skanzenech. Nelze opominout i charakteristický folklór.⁷

Za Rakouska-Uherska, v letech 1867 - 1918 patřilo území Moravskému markrabství a Slezskému vévodství. Po vzniku Československa v roce 1918 se dělí mezi Zemi Moravskou a Zemi Slezskou. Pod Zemi Moravskoslezskou náleželo od roku 1928 dvacet let. Ostravský kraj byl samosprávným celkem v letech 1949 - 1960, v té době patřila část území současného Moravskoslezského kraje, Olomouckému kraji. Oba v roce 1960 zanikají a území je pak pod Severomoravským krajem.⁸

2.4 Hospodářství na území Moravskoslezského kraje

Ve městech, i přes vliv poměrně častých válečných tažení, rozkvétalo řemeslo a současně i obchod. Kraj byl, ale dlouhá staletí krajem převážně zemědělským. To se začalo měnit až koncem 18. století. Sociální charakter, demografii kraje, jeho ekonomiku, průmysl a ekologii ovlivnil objev uhlí a stavba železnice – Severní dráhy císaře Ferdinanda. Dodnes není jasné kdo se o těžbu uhlí na Ostravsku zasloužil jako první. V okolí Ostravy se soustavná těžba datuje k roku 1787. V hlučínské oblasti se těžilo ve dvou slojích již o pět let dříve a na Karvinsku dobývali uhlí Larischové již v roce 1776.⁹

Z nerostného bohatství však dlouho stála na prvním místě těžba soli a železné rudy. Moravskoslezský kraj je regionem železárenským a to od konce 15. století.

⁶ *Technická vyspělost Moravskoslezského kraje*

⁷ <http://o-kraji.kr-moravskoslezsky.cz/cz/zakladni-informace/historie/default.aspx>

⁸ http://cs.wikipedia.org/wiki/Moravskoslezsk%C3%BD_kraj#Historie

⁹ *Technická vyspělost Moravskoslezského kraje*

Pro tavbu a kutí železa v okolí Frýdlantu se využívalo dřevěné uhlí ze zdejších lesů, voda poháněla svou energií stroje. Olomoucké arcibiskupství bylo správcem hukvaldských hutí, které se v 19. století postupně přesunuly do nově vystavených provozů v Ostravě-Vítkovicích. Výstavba vysokých pecí a výroba koksu z uhlí ostravsko-karvinské uhelné pánve mělo za následek velmi rychlou změnu charakteru regionu.¹⁰

Rozvinutý byl také textilní průmysl. V běhu let se měnil vlivem různorodých změn, především je patrný vliv hospodářské krize. Textilní výroba postupně přecházela z výroby domácí do nově zřizovaných textilních fabrik. Morava a Slezsko se mohly pochlubit výrobky snad ze všech odvětví. Soukenictví, vlnářství, lnářství i bavlnářství. Okolo roku 1890 se zpracovávala juta. Rozšířená byla pletářská výroba a i velice specializovaná výroba krajek a koberců.

Nejdůležitějším odvětvím potravinářského průmyslu se stalo cukrovarnictví. Za zmínku stojí pivovarnictví a s ním úzce spjaté sladovnictví. Před první světovou válkou vyráběly české pivovary z celkové produkce piva 42% na Moravě. Mlékárenství se zabývala jižní část Moravy. Mléka bylo více než se stačilo spotřebovat, proto se z něj začal vyrábět sýr a máslo. Začala se rozvíjet i výroba oplatků a těstovin.¹¹

Dříve zemědělská oblast se během několika málo let zcela přeměnila na průmyslovou.

¹⁰ Technická vyspělost Moravskoslezského kraje

¹¹ Janák J., *Vlastivěda moravská, Země a lid*

3 Vývoj českého školství

Cílená výchova a záměrný rozvoj jedince je starý jako lidstvo samo. V prvobytně pospolné společnosti vedl k výchově skupinový způsob života a společná práce. První rozdíly byly dány v dělbě práce. Chlapci byli vychováváni k lovu a boji, děvčata k domácím činnostem. Těžištěm výchovy byla výchova pracovní, po ní mravní a pak i výchova tělesná a branná. Po rozpadu této společnosti lze pozorovat značnou diskriminaci ve výchově. Ta se stala základním nástrojem nadvlády bohatých vrstev obyvatelstva.¹²

Na našem území jsou první záznamy o existenci škol z období Velké Moravy. V nich se však vzdělávali především kněží a feudálové, což potvrzuje výše zmiňovanou diskriminaci chudšího obyvatelstva. Tyto první školy pravděpodobně založili Konstantin a Metoděj a vyučovacím jazykem v nich byla staroslověnština. Na přelomu 1. a 2. století vznikly v Praze a v Olomouci katedrální školy. Vyučovalo se v jazyce latinském a opět byly určeny pouze pro kněží. Studium se skládalo z trivium a quadrivium, nechyběl ani církevní zpěv. Církev měla v této době velký vliv a díky ní se začaly rozvíjet školy klášterní, ve kterých se mohli vzdělávat i lidé z nižších vrstev. Čtení, psaní a počty se učily na školách farních. Ty byly ve 13. století postupně nahrazovány městskými školami. Souviselo to se vznikem a rozvojem měst, ale hlavně se založením Karlovy Univerzity. Města přebrala správu škol, vydávala školní řády a dosazovala vzdělané učitele. Městské školy se dělily na nižší a vyšší. Vyučovalo se na nich trivium a quadrivium. Vyučovacím jazykem byla nejprve latina, ale později se začal používat i český jazyk. Vedle těchto škol existovaly i soukromé pokoutní školy, kde se učilo hlavně čtení a psaní a úroveň výuky byla závislá na vzdělání učitele. Kvalita těchto škol byla proto velmi rozdílná a ve většině měst velmi nízká. Souviselo to hlavně s postavením učitele, který aby se uživil, musel vykonávat více prací. Na venkově školy téměř nebyly a děti byly vychovávány pouze rodiči. O něco lépe bylo v době husitské, kdy jednota bratrská vytvořila školy bratrské a Bratrská gymnázia. Tento stav školství byl narušen bělohorskou tragédií, kdy nastal obrovský tlak katolické církve, která podporovala pouze školy ve městech. Na vesnicích došlo téměř k jejich zániku.

¹² Jůva J., *Stručné dějiny pedagogiky*

Škola pak prošla dlouholetým vývojem a hospodářský a politický vývoj 18. století zapříčinil radikální změny. V roce 1774 nabyly platnosti Všeobecný školní řád, zpracovaný Janem Ignácem Felbigerem na přání Marie Terezie. Tento dokument zaváděl povinnou šestiletou školní docházku pro děti od 6 do 12 let. Byly v ní, ale výjimky pro děti 9 až 12leté, které byly v letním období ze školy uvolňovány z důvodu účasti na polních pracích. Mladší děti zase nechodily do školy v zimních měsících, pokud špatné počasí ohrožovalo jejich zdraví.

Školy se v tomto období dělily na normální, hlavní a obecné neboli triviální. Každá škola měla jiné zaměření. Škola obecná se zaměřovala na náboženství, čtení, psaní a počty. Na venkově se učilo hospodářství, ve městech spíše znalostem potřebným v průmyslu. Dívky se učily šití a pletení. Vše v českém jazyce. Školy hlavní připravovaly studenty hlavně pro vojenskou službu, ale i pro průmysl a řemeslnictví. Na dívčích školách se vzdělávaly především budoucí učitelky. Výuka se vedla v nižších třídách v češtině, ve vyšších v němčině. Pro vzdělávání učitelů byly určeny školy normální. I přes mnohé nedostatky počet škol v tomto období vzrostl a mělo to velmi pozitivní vliv na vzdělání obyvatelstva. Český lid byl jedním z nejvzdělanějších ve střední Evropě.

Střední škola byla reorganizována podle návrhu Gratiana Marxe na pětitřídní a šestitřídní gymnázia s výukou v němčině a latině. Novější koncepci zavedl Exner-Bonitz v letech 1848 - 1849. Střední školy rozdělil na humanisticky zaměřená osmiletá gymnázia a matematicko-přírodovědné sedmileté reálky. V roce 1869 byla Školským zákonem ustanovena povinná osmiletá školní docházka. Tu žáci absolvovali na vesnicích v osmiletých obecných školách a v měšťanských školách, které byly tříleté a navazovaly na pětiletou školní docházku ve městech.

Příprava na jednotlivá povolání, tedy předchůdce učňovského školství, probíhala jen v rámci cechů a byla individuální. Obsah určoval mistr. Učňovské školství se více rozvíjelo až v 70. letech 19. století, kdy vznikly pokračovací živnostenské školy a nižší odborné školy.¹³

Po vzniku samostatného Československého státu v roce 1918 došlo k demokratizaci školství. A v roce 1922 přinesl Malý školský zákon změnu legislativní, a přejala se struktura školství Rakouska-Uherska. S oficiálními školami se u nás rozvíjelo i asi 50 „škol

¹³ Jůva J., *Stručné dějiny pedagogiky*

pokusných“, které kladly důraz na svobodu projevu dítěte a byly předchůdkyněmi dnešních škol alternativních.

V letech 1939 - 1945 bylo školství zasaženo válečným konfliktem. Velká část škol byla zavřena a dále se vyučovalo jen na těch, které vyhovovaly německým okupantům. Vyučovalo se především v německém jazyce a množství českých studentů na středních školách bylo systematicky snižováno. Po válce se školství stalo centrem pozornosti politických stran, z nichž každá prosazovala odlišnou koncepci. Po roce 1948 přebírá odpovědnost za školství Komunistická strana Československa a vláda jí plně podřízená. Jednotné školství prošlo řadou školských zákonů a reforem, které byly v duchu marxismu-leninismu a nebyly demokraticky orientované. V roce 1948 byla školní docházka prodloužena na devět let a v roce 1953 zkrácena na osm a roku 1960 opět o rok prodloužena. Od roku 1978 se postupně zvyšovala až na desetiletou. Základní a střední školy prošly čtyřmi etapami, ve kterých se měnil vztah mezi jednotlivými stupni.

Současný stav škol upravuje Zákon o soustavě základních, středních a vyšších odborných škol (školský zákon).

3.1 Školství v Moravskoslezském kraji

V Moravskoslezském kraji najdeme školy s podobnými obory vzdělávání jako v ostatních krajích České republiky. Jsou zde však i jedinečné, které bychom jinde těžko hledali. Jsou to především různé uměleckořemeslné programy, výuka záchranářství a požární ochrany. Nechybí ani škola s alternativním způsobem vyučování, škola waldorfská. Odborné učňovské školství je spjato s tradičními obory regionu – metalurgií, strojírenstvím a hornictvím, ale stále více se přizpůsobuje poptávce současného trhu práce.

Na školách se vyučuje nejen v českém jazyce, ale jsou zřizovány i školy s výukou v jazyce polském. Tato možnost je velmi pozitivně vnímána a mateřské, základní i střední školy jsou navštěvovány velkým počtem dětí polské národnostní menšiny.

V posledních letech se průběžně počet škol v kraji snižuje, což odpovídá demografickému vývoji. Některé školy zařazují do své nabídky programy celoživotního vzdělávání.

V regionu se nyní nachází 472 mateřských škol, 459 základních škol, 156 středních škol, 2 konzervatoře, 11 vyšších odborných škol a 4 vysoké školy a univerzity. Mimo to zde působí i základní umělecké školy a jazykové školy.¹⁴

3.2 Historie ošetřovatelského školství

První snahy o vzdělávání sester jsou zaznamenány až teprve koncem 18. století. Dříve byly sestry a ošetřovatelky vychovávány přímo v nemocnicích a ústavech nebo v různých církevních řádech a kongregacích. Velký vliv na rozvoj ošetřovatelství a ošetřovatelského školství měla osobnost Florence Nightingale, která založila v Londýně první ošetřovatelskou školu na světě. Podle jejího vzoru pak vznikaly další nejen v Evropě, ale i ve Spojených státech amerických. V Čechách vznikla první škola v Praze roku 1874. Její existenci značně ovlivnila Karolína Světlá a Eliška Krásnohorská. Ošetřovatelky se vzdělávaly pod vedením učitelů Lékařské fakulty Univerzity Karlovy. Několikaměsíční kurz byl zakončen zkouškou a absolventky obdržely diplom. Škola po sedmi letech svou činnost ukončila a nová s podobným zaměřením byla otevřena až během první světové války v roce 1916. Absolventky skládaly praktické a teoretické zkoušky a užívaly titul Diplomovaná ošetřovatelka. Studentky musely mít minimálně dvacet let, později byla hranice snížena o dva roky. V roce 1920 přešla správa školy do rukou ČSČK. Vyšší sociální škola v Praze připravovala i sociální pracovníky.

Po roce 1919 lékaři požadovali od ošetřovatelek větší odborné zaměření a začaly vznikat ústavy pro vzdělávání a výcvik porodních asistentek. Studium se postupně prodlužovalo a to hlavně z důvodu prohlubování učiva. V období druhé světové války byly otevřeny další ošetřovatelské školy v Brně, Praze, Olomouci a Kroměříži.

Pozitivní vývoj ve vzdělávání sester se zastavil v roce 1948, kdy Československá republika převzala vzdělávací systém ze Sovětského svazu a studium na zdravotnických školách začínalo již ve 14 – 15 letech. Absolventky byly velmi mladé a měly nemalé problémy se zapracováním se. Studijní obory měnily v průběhu let své názvy. Obor všeobecná sestra lze

¹⁴ http://student.kr-moravskoslezsky.cz/cz/skolstvi-kraje-v-rci-cisel/vzdelavaci-soustava/art_22243/vzdelavaci-soustava.aspx

dnes studovat buď na vyšších odborných školách nebo na školách vysokých. Na střední škole je nyní obor zdravotnický asistent.¹⁵

Na školách je možno studovat i jiné specializace. V Moravskoslezském kraji je více oborovou školou Střední zdravotnická škola a Vyšší odborná škola zdravotnická v Ostravě – Vítkovicích.

¹⁵ Plevová I., Slowik R., *Vybrané kapitoly z historie ošetřovatelství*

4 Zdravotnické školy v Moravskoslezském kraji

4.1 Školy na území okresu Karviná

4.1.1 Odborná škola pro ženská povolání v Orlové

Nejstarší školou na tomto území je Odborná škola pro ženská povolání v Orlové. V Orlové působilo vedle základních škol i několik škol středních. Městu se říkalo „Slezské Athény“. Do orlovských škol se sjížděli žáci ze širokého okolí. Byl zde smíšený národnostní živel jako téměř všude na Těšínsku. Vedle českých škol se vyučovalo i na školách německých a polských. V roce 1910 vzniká ve městě Veřejná odborná škola pro ženská povolání, původně jako kuchařská a hospodyňská škola, od roku 1913 jako Rodinná škola a od roku 1928 jako Odborná škola pro ženská povolání.

Ve školním roce 1910/1911 byla otevřena 5měsíční škola hospodyňská, první škola tohoto typu na Těšínsku vůbec. Ředitelem byl pan Antonín Klvaňa (Obrázek 1).

Obrázek 1

Antonín Klvaňa

(Ročenka OŠPŽP v Orlové)

Začátek války v roce 1914 zasáhl krutě i do života školy. Hned po 15. listopadu 1914 byl zatčen ředitel a jako politicky podezřelý internován v alpské vesničce Faistenau. Škola byla pro nedostatek potravin i financí zavřena na celých dva a půl roku. V roce 1918

se Antonín Klvaňa vrátil a přičinil se o znovuotevření školy. O rok později byla správa školy převzata obcí a v roce 1920 rozšířena o roční školu rodinnou. Právo veřejné školy jí bylo uděleno výnosem Ministerstva školství a národní osvěty z 21. února 1923.¹⁶

Škola má tato oddělení:

- roční škola rodinná
- 2 večerní kursy vaření, 3měsíční
- 2 kursy zavařovací a konservování zeleniny, 2měsíční
- 1 kurs vyšívání a práce ozdobné

Vyučovací předměty roční rodinné školy:

1. Jazyk vyučovací
2. Vychovatelství
3. Zdravověda a péče o dítě
4. Nauka občanská
5. Počty
6. Nauka o potravinách
7. Šití prádla a nauka o látkách
8. Šití šatů a modiství
9. Vaření
10. Domácí hospodářství a stolničení
11. Hospodářská cvičení
12. Praní a žehlení
13. Tělocvik
14. Zpěv

V lednu 1928 onemocněl současný ředitel školy Antonín Klvaňa a poté zemřel. Prozatímní správou byl pověřen odborný učitel Karel Javorek. Na začátku školního roku 1928/1929 ze sboru vystoupil a kuratorium jmenovalo do vedení ředitele měšťanské školy Alois Tlalku. Ve školním roce 1930/1931 se škola po dvaceti letech přestěhovala

¹⁶ Tlalka A., *Výroční zpráva městské odborné školy pro ženská povolání 1926/27-1930/31*

do důstojných prostor, nových místností v přístavbě měšťanské školy (Obrázek 2). V roce 1936 se znovu změnilo vedení. Tentokrát přešlo do ženských rukou paní Anežky Malé. Pod její správou, která trvala až do roku 1938 se ukázala potřeba zřídit odbornou školu dvouletou, aby žákyně mohly s ve studiu pokračovat v Orlové a nemusely přestupovat do škol jejich bydlišti vzdálených. Ve dvouleté škole byla rozšířena skladba předmětů.

Obrázek 2

Nové křídlo měšťanské školy v Orlové

(Výroční zpráva OŠPŽP v Orlové 1926/27-1930/31)

Vyučovací předměty dvouleté školy odborné:

1. Jazyk vyučovací
2. Dějiny vzdělanosti
3. Vychovatelství
4. Zdravověda a péče o dítě
5. Branná průprava nauková
6. Počty a účtování
7. Kreslení
8. Šití prádla
9. Spravování prádla
10. Kreslení střihů na prádlo
11. Šití šatů a modiství
12. Kreslení střihů na šaty

13. Vyšívání a práce ozdobné
14. Nauka o látkách
15. Nauka o domácím hospodářství
16. Nauka o potravinách
17. Vaření
18. Branná průprava tělesná
19. Zpěv
20. Hospodářská cvičení, praní a žehlení

Dvouletá odborná škola poskytovala vzdělání, které bylo zapotřebí pro další studium v živnostenských pracovnách a na jiných typech škol, např. ve školách pro vychovatelky a administrativní pracovnice v ústavech pro mládež, ve školách pro sociální službu, školách hospodyňských nebo pro přednostní přijetí do ústavů vzdělávajících budoucí pěstounky ve školách mateřských. Do dvouleté školy se přijímaly žákyně, které absolvovaly tři ročníky školy měšťanské nebo střední.

Správním orgánem školy bylo kuratorium v němž zasedalo 5 zástupců města Orlové, 2 zástupci odboru Matice Osvěty Lidové v Orlové jako zakladatelky školy, 1 zástupce moravsko-slezského zemského výboru, 1 zástupce ministerstva školství a národní osvěty a 3 zástupci učitelského sboru. Na škole učili jak státní učitelé tak učitelé jmenovaní kuratoriem.¹⁷

Z období druhé světové války žádné výroční zprávy o činnosti školy nejsou. Pravděpodobně byla škola tak jako mnoho ostatních středních škol uzavřena. Další zmínka je až z roku 1945. Podle dochované dokumentace se po osvobození znovu otevřela na podzim a v dvouletém typu odborné školy studovalo v prvním ročníku 92 žákyň. Během školního roku se počet snížil a tak tomu bylo i v následujících letech. Svědčilo to o neujasněném zájmu žákyň. Ve školním roce 1948/1949 byla při této odborné škole pro ženská povolání otevřena třída pro uchazečky polské národnosti a protože škola neměla v těchto letech vlastní budovu vyučovalo se v budově polského gymnázia v Orlové a české žákyně se učily ve třídách Základní devítileté školy v Orlové. Paní E. Mazurová vedla školu do roku 1948 kdy

¹⁷ Tlalka A., *Výroční zpráva městské odborné školy pro ženská povolání 1926/27-1930/31*

se ředitelkou stala Marie Klímová. O rok později se odborné školy pro ženská povolání reorganizovaly na vyšší sociálně zdravotní školy čtyřletého typu¹⁸(viz 4.1.2).

4.1.2 Vyšší sociálně zdravotní škola v Orlové

Je nástupkyní odborné školy pro ženská povolání. Ve školním roce 1949/1950 byly v Orlové otevřeny dva první a dva druhé ročníky. Jedna třída pro žákyně české národnosti, ve druhé se vyučovalo v jazyce polském. Škola stále neměla svou budovu a tak výuka probíhala v učebnách bývalého českého gymnázia a v budově bývalé pokračovací školy v Orlové na Gottwaldově ulici. Nic se nezměnilo ani o rok později. Změna nastala na postu ředitelky. Funkci ve školním roce 1950/1951 přebrala paní Hedvika Vavrušková. Za jejího vedení byla škola znovu reorganizována, tentokrát na vyšší zdravotní školu tříletého typu (viz 4.1.3).

4.1.3 Vyšší zdravotní škola v Orlové

Její činnost byla pod novým názvem zahájena 1. září 1951 a ředitelkou byla jmenována soudružka Ludmila Sekaninová. V budově na Gottwaldově ulici (Obrázek 3) se začaly odvíjet počátky nového typu školy zaměřeného na vzdělávání a výchovu zdravotních sester. První kroky byly velmi nelehké a škola se vyrovnávala s nepochopením jak ze strany žáků a rodičů, tak i veřejnosti i samotných zdravotníků. Ti se mnohdy nesmířili se změnou v učebních osnovách a s novým zaměřením, které bylo směřováno na výchovu středního zdravotnického pracovníka. Žákyně druhého ročníku školu opouštěly a nastupovaly buď do zaměstnání nebo na jiné typy škol. To vedlo k velké fluktuaci žákyň i v nižších ročnících a učitelský sbor vynakládal velké úsilí při přemlouvání, neboť zdravotnická zařízení okresu velmi potřebovala kvalifikované zdravotní sestry. Budova školy nebyla pro výuku uzpůsobena, chybělo hlavně vybavení odborných učeben.

¹⁸ *Almanach, Střední zdravotnická škola v Orlové 1951-1971*

Obrázek 3

Budova školy na Gottwaldově ulici v Orlové

(Almanach, Střední zdravotnická škola v Orlové 1951-1971)

Vedení školy se snažilo budovu i její okolí postupně zvelebovat a vycházet tak vstříc potřebám jak žákyň, tak učitelů. V roce 1952 se uvolnily další čtyři místnosti a přebudovaly se na žákovský domov s 57 lůžky. V roce 1953 přešly vyšší zdravotnické školy z resortu ministerstva školství pod resort ministerstva zdravotnictví. Ke studiu byly přijímány žákyně již ve čtrnácti letech a po absolvování školy tříletého typu končily studium jako sedmnáctileté, tedy neploleté. Postupně došlo k reorganizaci a obor zdravotní sestra se stal čtyřletým. V roce 1960 vešel v platnost nový školský zákon, který zařadil zdravotní školy mezi střední odborné školy druhého cyklu s názvem střední zdravotnická škola. Došlo k upravení učebního plánu a žákyně poprvé dostávaly učebnice zdarma (viz 4.1.4).

4.1.4 Střední zdravotnická škola v Orlové

Vznikla z vyšší zdravotní školy v Orlové a sídlila stále v budově na Gottwaldově ulici v Orlové. Výuka i nadále pokračovala ve dvou jazycích, českém a polském. Dostupnost Orlové se během let stále zhoršovala, protože byla přerušena vlaková doprava (z důvodu poddolování tratě) a studentky dojížděly autobusy, což bylo mnohem složitější. Mnoho let se plánovala výstavba nové budovy a přesídlení školy do jiné lokality. Přesto

zůstala v Orlové. Až ve školním roce 1973/1974 byla přestěhována na ulici Československé armády v Karviné – Doly. Tady byla škola do roku 1975, kdy podlehla, tak jako před lety v Orlové, poddolování. V těchto letech nesla škola název Střední zdravotnická škola Karviná.

4.1.5 Střední zdravotnická škola Karviná , Srednia szkola zdravotna

Dnes je škola umístěna na ulici Borovského v Karviné (Obrázek 4). V průběhu let vchovali interní i externí vyučující velké množství kvalifikovaných středních zdravotnických pracovníků v oborech Zdravotní sestra a Dětská sestra.¹⁹

Obrázek 4

Budova SZŠ Karviná (*Kronika SZŠ Karviná*)

Novodobější historie karvinské zdravotnické školy je zachycena ve druhém díle kroniky. V letech 1986 – 1990 byla ředitelkou školy paní Marta Dziechciárková. Zahraniční spolupráce s Liceem Medycznym v Wodzisławi je přínosné pro dvoujazyčnou výuku na této škole. Tradice českých a polských tříd je zachována dodnes. V záznamech z roku 1989 lze vyčíst první politicko ideologické problémy. Šikana ze strany vedoucí odborné učitelky je řešena ještě před listopadovými událostmi. Pedagogický sbor doufal ve zlepšení situace a rozvoj

¹⁹ *Kronika SZŠ Karviná*

tvůrčí práce bez nutnosti vkládat do výuky politicko ideové příspěvky. Očekávali změnu v postoji ředitelky školy, která v prvních letech ve své funkci odstranila všechny nedostatky odhalené při hloubkové prověrce, které zapříčinil její předchůdce, ředitel David. Direktivní metody řízení všichni chápali jako nezbytnost daného režimu, ale po té co KSČ ztratila vedoucí úlohu, čekali od ředitelky uplatňování vlastního rozumu a konec nesmyslným příkazům. Ta však nebyla ochotna přistoupit k dialogu se zástupci odborů. Většina zaměstnanců tak vyjádřila Martě Dziachciarkové nedůvěru a na základě toho byl 1. března 1990 do funkce ředitele školy jmenován Petr Žabinski.

V „revolučním“ školním roce 1989/1990 studuje ve 14 třídách 408 žáků, všechny obor zdravotní sestra. Poprvé v historii školy byl otevřen 1.ročník večerního studia pro absolventy gymnázií.

1990/1991 – první rok v demokracii se žáci a studenti učí, že demokracie je především kázeň, pořádek a odpovědnost každého jednotlivce.

1991/1992 – se škola připojila k oslavám 40. výročí zdravotnického školství v regionu. V tomto školním roce byl nově zaveden dvouletý obor Ošetřovatelka pro absolventy 9.tříd.

1993/1994 – zřízeno dálkové studium v oboru Zdravotnický záchranář. A o rok později otevřena třída druhá, bohužel však poslední. Rozhodnutím MŠMT České republiky bylo pomaturitní studium na této škole zrušeno. I přes zpracované projekty vyššího odborného studia – Diplomovaný záchranář, Diplomovaná všeobecná sestra a Diplomovaná sestra pro intenzivní péči nebyl projekt po rozhodnutí Ministerstva školství akceptován.

1997/1998 – v těchto letech dochází k mnoha změnám. Novým vládním nařízením se zvyšuje vyučovací povinnost učitelů o dvě hodiny a ředitelů o jednu hodinu. Tato úprava se školy naštěstí nedotkla a nemuselo se propouštět. Ředitel Petr Žabinski odchází do důchodu a na jeho místo nastupuje PhDr. Marcela Hlušíková.

2000/2001 - škola oslavila 50. výročí založení školy. Její historie se začala psát v roce 1951 jako Vyšší zdravotní škola v Orlové (viz. 4.1.3). Na škole studují žákyně ve 4letém denním oboru Všeobecná sestra a 2letém oboru Ošetřovatelka. Výuka probíhá v českém i polském jazyce.

2003/2004 – v tomto školním roce se na škole setkávají dva obory. Dobíhající Všeobecná sestra a nově akreditovaný obor Zdravotnický asistent. O dva roky později se otevírá nově koncipovaný obor Zdravotnické lyceum. Po jeho ukončení nejsou absolventi

zdravotnickými pracovníky, ale jsou připraveni pro studium na vysokých školách²⁰. V příštím školním roce čeká školu velká rekonstrukce a vyučující i žáci se těší, že v tom následujícím důstojně oslaví 60. výročí založení školy.

Základní údaje o škole

Název: Střední zdravotnická škola, Karviná, příspěvková organizace

Sídlo: ul. Borovského 2315/1, 733 01 Karviná-Mizerov

Zřizovatel: Moravskoslezský kraj²¹

4.1.6 Vyšší sociálně zdravotnická škola Karviná 2

U této školy se mi nepodařilo zjistit bližší informace. Z archivních materiálů lze usoudit, že její činnost se datuje k létům 1945 – 1951. Byla organizována jako dvouletá ženská odborná škola.

Vyučovací předměty 1. ročníku dvouleté ženské odborné školy

1. Jazyk český
2. Jazyk ruský
3. Dějepis
4. Občanská výchova
5. Zdravověda
6. Počty
7. Nauka o látkách
8. Péče o dítě
9. Výtvarná výchova
10. Šití prádla
11. Domácí hospodaření
12. Nauka o potravinách

²⁰ *Kronika SZŠ Karviná*

²¹<http://www.sszdra-karvina.cz/udeska.html>

13. Vaření
14. Hospodářská cvičení
15. Tělesná výchova
16. Hudební výchova

4.1.7 Odborná škola pro ženská povolání v Novém Bohumíně

Zřizovatelem školy byla Slezská Matice osvěty lidové v Novém Bohumíně. První česká v Novém Bohumíně byla založena v roce 1910 a sídlila v nově postavené budově. Do roku 1924 se zřídilo ještě 7 nových českých občanských škol, ale škola pokračující pro děvčata stále chyběla. Bedřich Štětina navrhl místnímu odboru Slezské matice osvěty lidové, aby otevřela od školního roku 1924/1925 roční rodinnou školu. Žádosti se vyhovělo a začaly přípravné práce. Adaptovala se k tomuto účelu budova obecné školy, která se již přestěhovala do novostavby (Obrázek 5).

Obrázek 5

Budova odborné školy pro ženská povolání SMOL v Novém Bohumíně

(10. výroční zpráva odborné školy pro ženská povolání SMOL v Novém Bohumíně)

Výnosem Ministerstva školství ze dne 17.7.1924 bylo žádosti o otevření vyhověno a první zápis se konal 21. – 31.8.1924. Ředitelem školy byl zvolen Bedřich Štětina a na vedení

se podílelo kuratorium.

V letech 1924 – 1927 organizovala škola pouze roční školu rodinnou a pořádala lidové kurzy vaření a šití. Po čtyřletém působení se ukazovalo, že chovanky se nespokojují se vzděláním pouze v roční škole, proto kuratorium zažádalo o reorganizaci na školu dvouletou. Výnosem ministerstva školství ze dne 28.6.1928 se tak stalo. Změna byla přijata velmi pozitivně, o čemž svědčí zápis. Do prvního ročníku dvouleté rodinné školy se přihlásilo 38 žáků a do druhého téměř dvojnásobek. Zájem byl i o lidové kurzy šití a vaření. Po zápisu v roce 1929 uvažoval ředitel školy o zřízení živnostenské pracovní a ministerstvo školství s tím svým výnosem ze dne 30.8.1930 souhlasilo. Prostory školy již nestačily množství žáků, ale k rozšíření z finančních důvodů nedošlo.

Odborná škola pro ženská povolání Slezské Matice osvěty lidové v Novém Bohumíně měla tato oddělení:

1. Dvouletou ženskou odbornou školu
2. Živnostenskou pracovní pro šití šatů
3. Lidové kurzy: a) šití šatů
b) šití prádla
c) vaření

Dvouletá odborná škola poskytovala odborné vědomosti a dovednosti, kterých bylo zapotřebí k důkladnému vzdělání pro domácnost, k dalšímu studiu v živnostenských pracovnách nebo k přijetí na jiné typy speciálních škol. Skladba předmětů v prvním i druhém ročníku odpovídá ostatním ústavům (viz. 4.1.1).

Živnostenská pracovní pro šití šatů připravovala k samostatnému vedení příslušné živnosti a byla podmínkou pro přijetí do učitelského ústavu pro odborné školy ženských povolání. Vysvědčení na odchodnou nahrazuje list tovaryšský.²²

Učebné předměty živnostenské pracovní:

1. Živnostenské písemnosti a zákony
2. Živnostenské počty a účetnictví

²² 10. výroční zpráva odborné školy pro ženská povolání SMOL v Novém Bohumíně

3. Nauka o látkách
4. Nauka o kroji a vkusu
5. Kreslení
6. Šití šatů
7. Kreslení střihů
8. Vyšívání a práce ozdobné

Lidové kurzy šití šatů, prádla a pro vaření poskytovaly základní odborné vědomosti a dovednosti v oborech. Vyučovalo se od 18. – 21. hodiny, dvakrát týdně po dobu tří měsíců.²³

4.1.8 Dvouletá rodinná škola Slezské Matice osvěty lidové v Českém Těšíně

Činnost školy pod vedením ředitele Pravoslava Machary začala ve školním roce 1924/1925. Výuka nejprve probíhala v učebnách Zimní hospodářské školy v Českém Těšíně a v listopadu se přesunula do budovy Masarykových škol. Nebyly však dokončeny odborné učebny vaření a výuka předmětu probíhala pouze teoreticky. Dne 1.2.1925 se počalo vyučovat vaření v nově zřízené školní kuchyni. V květnu 1925 byla podána žádost o udělení práva veřejnosti pro 1.ročník.

Skladba předmětů se neliší od ostatních rodinných škol, zajímavostí je výuka francouzštiny, jako nepovinného předmětu.

Škola se těšila velké oblibě a stala se školou zemskou a byla přejmenována na Zemskou odbornou školu pro ženská povolání v Českém Těšíně (viz 4.1.9).

4.1.9 Zemská odborná škola pro ženská povolání v Českém Těšíně

Ředitelem a správcem zůstal Pravoslav Machara a škola je podřízena přímo Ministerstvu školství a národní osvěty.

²³ 10. výroční zpráva odborné školy pro ženská povolání SMOL v Novém Bohumíně

Oddělení zemské odborné školy pro ženská povolání v Českém Těšíně:

- a) denní - dvouletá škola pro ženská povolání
 - živnostenská pracovna
- b) večerní - lidový kurz šití prádla
 - lidový kurz šití šatů
 - lidový kurz vaření

Historie školy plyne v klidné atmosféře. Ve školním roce 1932/1933 se přemístila do nové budovy (Obrázek 6) a tam sídlila až do roku 1938, kdy byla výuka přerušena polskou okupací. Výuka pokračovala až do posledního okamžiku, do 1.10.1938. V tento den opouštěly Český Těšín Československé úřady vojenské i civilní. Téhož dne večer byla škola již sídlem polské policie a tehdejší ředitel Pravoslav Machara setrval na svém služebním místě až do 5.10. a budovu i zařízení protokolárně předal polským úřadům.

Obrázek 6

Novostavba budovy Zemské odborné školy pro ženská povolání v Českém Těšíně

(Výroční zpráva Zemské odborné školy pro ženská povolání v Českém Těšíně 1932/1933)

Po osvobození v roce 1945 byl stav škol zoufalý, ale už v červnu se Odborná škola pro ženská povolání začala znovu obnovovat. Během prázdnin se budova zhruba opravila a Ministerstvo školství a osvěty povolilo dodatečný zápis a přijímací zkoušky. Ředitelkou školy se stala Ludmila Černíková. Počátek výuky byl krušný. Kromě holých stěn nezbylo opravdu nic a nábytek a vybavení se získávaly postupně. Po přijímacích zkouškách bylo přijato do 2 tříd roční školy a 3 tříd 1.ročníku dvouleté školy 200 žákyň. Úroveň jejich vědomostí byla v důsledku okupace velmi nízká a vyučování probíhalo značně improvizovaně.

Práce to byla úmorná, ale ve školním roce 1946/1947 již výuka mohla postupovat podle učebních osnov. Druhý školní rok proběhl v klidu a pořádku a vyučovací a výchovné výsledky byly mnohem lepší než v roce předešlém. Obdobně tomu bylo i v roce následujícím. V těchto letech škola přijímala žákyně jen do dvouleté školy. V roce 1949/1950 se název školy změnil na Vyšší školu sociálně zdravotní v Českém Těšíně.

4.1.10 Vyšší škola sociálně zdravotní v Českém Těšíně

Je pokračovatelkou Zemské odborné školy. Budova, učitelé i žáci zůstali stejní, jen název se pozměnil a o rok později znovu. Tentokrát na Vyšší sociální školu v Českém Těšíně – výchovnou větev.

4.1.11 Vyšší sociální škola v Českém Těšíně

Pod novým názvem opět pokračuje výuka ve stejných prostorách. Ředitelem byl od roku 1952 V. Štika. Podle záznamů tomu bylo do roku 1964.²⁴ Další informace se nepodařilo z archivu získat, neboť nejsou zpracovány. Podle informací z dostupných materiálů byla škola v provozu do roku 1976, pod názvem Střední zdravotnická škola v Českém Těšíně.

4.1.12 Střední zdravotnická škola v Českém Těšíně

Materiály Střední zdravotnické školy ve Státním okresním archivu v Karviné nejsou prozatím uloženy.

²⁴ *Zdravotnictví okresů Karviná a Frýdek-Místek 1945 - 1965*

4.1.13 Soukromé gymnázium a Střední zdravotnická škola Havířov, s.r.o.

Škola byla založena roku 1991 zřizovatelkou Pěvou Žaludovou. Během osmnácti let se postupně rozvíjela. Ke gymnáziu přibyla rodinná škola, zdravotnická škola. Studenti mohli studovat v denním a pak i dálkovém studiu. Škola měnila i svá sídla až se přestěhovala do moderní bezbariérové budovy (Obrázek 7) na ulici Moravské v Havířově-Šumbarku. Nyní má dvě části – gymnázium a střední zdravotnickou školu.

Obrázek 7

Budova Soukromého gymnázia a Střední zdravotnické školy v Havířově

(<http://www.sgymha.cz/fotogalerie1.php>)

Zdravotnická škola nabízí tyto obory:

- a) tříleté denní - Ošetřovatel – ošetřovatelka
- b) čtyřleté denní - Sociální péče – pečovatelská činnost
- c) pětileté dálkové - Sociální péče – pečovatelská činnost

Skladba předmětů těchto oborů je dána učebními plány: Příloha č.1,2

Základní informace o škole:

Název: Soukromé gymnázium a Střední zdravotnická škola Havířov, s.r.o.

Sídlo: Moravská 29/497, 736 01 Havířov-Šumbark

Zřizovatel: Soukromý subjekt

4.1.14 Střední škola řemesel a služeb, Havířov-Šumbark, příspěvková organizace

1.7.1992 transformací z původního SOU hornického při Dole J.Fučík vzniklo Učiliště služeb a Odborné učiliště. O jedenáct let později se sloučilo s Odborným učilištěm a Praktickou školou. Současný název nese škola od 1.1.2006 (Obrázek 8).

Obrázek 8

Budova Střední školy řemesel a služeb v Havířově

(<http://www.ssras-havirov.cz/>)

Škola zabezpečuje kompletní výuku, tedy teoretickou i odborný výcvik a to v rámci oborů vzdělávání dvouletých, v Praktické škole a v tříletých oborech vzdělávání. Nabídka je široká a mezi ty tříleté patří i zdravotně zaměřený – Práce ve zdravotnických a sociálních zařízeních – pečovatelská práce. Obor je vhodný pro chlapce i dívky a připravuje je pro vykonávání pečovatelských prací, práce v kuchyňském provozu a provozu prádelny a úklidových prací. Studium je ukončeno závěrečnou zkouškou. Učební plán oboru: Příloha č.3

Základní údaje o škole:

Název: Střední škola řemesel a služeb, Havířov, příspěvková organizace

Sídlo: Školní 2, 736 01 Havířov-Šumbark

Zřizovatel: Moravskoslezský kraj

4.2 Školy na území okresu Frýdek-Místek

4.2.1 Zemská odborná škola pro ženská povolání v Místku

Byla veřejným ústavem, přeneseným po zářijových událostech roku 1938 z Českého Těšína (viz 4.1.8), udržovaným zemí Moravskoslezskou. Přeložení bylo schváleno zemským výborem Moravskoslezským. Škola podléhala doзору Ministerstva školství a národní osvěty, kuratorium nebylo po přenesení ustaveno, poněvadž Ministerstvo školství a národní osvěty nejmenovalo svého zástupce.

Školní rok 1938/1939 byl ještě zahájen v budově v Českém Těšíně. Politická situace však byla velmi vážná a dne 24.9.1938 vyhlášena všeobecná mobilizace. Osobní doprava na drahách se řídila dle válečných jízdních řádů a vyučování bylo proto nepravidelné. Po zářijových událostech se řada chovank s rodiči přestěhovala do Místku a mnohé odtud do Těšína dojížděly. Přemístění školy do Místku se zdálo být rozumným řešením. Pravidelné vyučování začalo 14.11.1938 v budově reálného gymnázia v Místku(Obrázek 9).

Obrázek 9

Budova reálného gymnázia v Místku

(Sborník k 50. výročí založení SZŠ ve Frýdku-Místku)

Po dokončení úprav pěti učeben a pořízení nejnútnejšího nábytku a pomůcek se 3.12.1938 přesunulo do budovy Živnostenské školy pokračovací na Masarykově tř. 20. Výuka zde probíhala až do března 1941, kdy objekt zajistili Němci pro svou mládež. Učilo se pak v náhradních prostorách do 17.10.1941, kdy bylo vyučování z nařízení německých okupačních úřadů zastaveno.

Po osvobození sovětskými vojsky byl bývalý správce Arnošt Bruner vyzván, aby započal s vyučováním. Místní národní výbor vybavil budovu nejnútnejším nábytkem, provedl opravu budovy a koncem května 1945 se konal zápis, na který se přihlásilo do 1. ročníku 248 žákyň a do 2. ročníku 40 dívek a do živnostenské pracovny 14 uchazeček. 1.6.1945 se zahájilo vyučování pro žákyně, které chtěly ještě dokončit školní rok 1944/1945. V následujícím školním roce se otevřely tři 1. ročníky, jeden 2. ročník a živnostenská pracovna pro šití šatů. Arnošt Bruner spravoval školu do 31.3.1948 a na jeho místo nastoupila Ema Mazurová.²⁵

4.2.2 Veřejná odborná škola pro ženská povolání v Jablunkově

Vznik školy v Jablunkově je úzce spjat se vznikem odborné školy pro ženská povolání v Českém Těšíně. Byla školou veřejnou a její ředitelkou paní Marie Kapénusová. Ve školním roce 1945 se zapsaly první studentky do dvouleté školy. V následujícím roce se mohly dívky vzdělávat i v šestiměsíční škole vedení domácnosti.

Učebné předměty školy dvouleté – 1. ročník:

1. Jazyk český
2. Jazyk ruský
3. Dějepis a zeměpis
4. Občanská a politická výchova
5. Vychovatelství
6. Počty
7. Zdravověda a péče o dítě

²⁵ *Výroční zpráva Zemské odborné školy pro ženská povolání ve Frýdku-Místku 1946/1947*

8. Šití a spravování prádla
9. Kreslení střihů
10. Vyšívání a práce ozdobné
11. Kreslení
12. Nauka o potravinách
13. Nauka o domácím hospodářství
14. Vaření
15. Hudební výchova
16. Tělesná výchova

Učebné předměty školy dvouleté – 2. ročník:

1. Jazyk český
2. Jazyk ruský
3. Dějepis
4. Občanská a politická výchova
5. Vychovatelství
6. Počty
7. Zdravověda a péče o dítě
8. Nauka o látkách
9. Kreslení střihů
10. Kreslení
11. Šití šatů
12. Vyšívání a práce ozdobné
13. Vaření
14. Hospodářská cvičení
15. Tělesná výchova
16. Hudební výchova

Učebné předměty šestiměsíční školy vedení domácnosti:

1. Jazyk český
2. Jazyk ruský
3. Občanská výchova

4. Vychovatelství
5. Zdravověda a péče o dítě
6. Počty a účetnictví
7. Nauka o potravinách
8. Domácí hospodaření a stolničení
9. Vaření
10. Hospodářská cvičení, praní a žehlení
11. Šití prádla
12. Šití šatů
13. Tělesná výchova

Téměř stejné předměty se učily v dalších letech. Změna v náplni byla provedena až ve školním roce 1949/1950 a změnil se i název školy (viz 4.2.3)

4.2.3 Vyšší sociálně zdravotní škola v Jablunkově

Ředitelkou zůstala Marie Ohaňková – Kapénusová. V tomto školním roce se otevřel pouze první ročník. A předměty se poněkud změnily. Hlavně přibyla Fyzika, chemie a psaní strojem. Nový název školy dlouho nevydržel a v dalším školním roce se změnil na Vyšší zdravotní školu v Jablunkově (viz 4.2.4).

4.2.4 Vyšší zdravotní škola v Jablunkově

Vedení školy i její žákyně zůstaly stejné, výuka pokračovala, ale zaměření oboru vyžadovalo praxi ve zdravotnických zařízeních. Bohužel v Jablunkově nebylo takové, ve kterém by mohly žákyně absolvovat souvislou praxi, a proto škola v srpnu 1951 zanikla.²⁶ Zdravotní školy už měly učební plán více odborně zaměřen.

²⁶ *Zdravotnictví okresů Karviná a Frýdek-Místek 1945 - 1965*

Předměty vyšší zdravotní školy – 1. ročník:

1. Jazyk vyučovací
2. Jazyk ruský
3. Dějepis
4. Zeměpis
5. nauka o státě
6. Matematika
7. Fyzika
8. Chemie
9. Zdravotní nauky
10. Nauka o výživě a dietetika
11. Udržování prádla a oděvu
12. Hudební výchova
13. Tělesná výchova

Předměty vyšší zdravotní školy – 2. ročník:

1. Jazyk český
2. Jazyk ruský
3. Dějepis
4. Zeměpis
5. Politická ekonomie
6. Matematika
7. Fyzika
8. Chemie
9. Zdravotní nauky
10. Sociální péče a ochrana zdraví lidu
11. Nauka o výživě a dietetika
12. Péče o prádlo v léčebných ústavech
13. Hudební výchova
14. Tělesná výchova
15. Anatomie
16. Fyziologie

17. Hygiena
18. Mikrobiologie, epidemiologie a parazitologie
19. Laboratorní metody
20. Duševní hygiena

4.2.5 Vyšší odborná škola zdravotnická v Místku

Vyšší odborná škola zdravotnická vznikla ve školním roce 1951/1952 a otevřela tříleté studium zdravotních sester. Provizorně byla umístěna v budově gymnázia a její ředitelkou se stala Ludmila Malinová. Od školního roku 1952/1953 pod vedením Hedviky Jáchymové nastalo škole svízelné období, neboť neměla vlastní prostory. Žákyně se dokonce učily v klubovně rudého koutku OÚNZ. V roce 1953/1954 získává škola dvě místnosti v exercičním domě (Obrázek 10) vlastní budovu však stále neměla a málem došlo k jejímu zrušení. Ředitelkou v té době byla Alžběta Kladivová. Místní národní výbor naštěstí zasáhl a škole přidělil pro vyučování nejnужnější místnosti.²⁷ V roce 1954 došlo k reorganizaci, škola změnila název a studium zdravotních sester se prodloužilo na čtyři roky (viz 4.2.6)

Obrázek 10

Exerciční dům ve Frýdku-Místku

(Sborník k 50. výročí založení SZŠ ve Frýdku-Místku)

²⁷ *Sborník k 50. výročí založení SZŠ ve Frýdku-Místku*

4.2.6 Zdravotnická škola ve Frýdku-Místku

Po reorganizaci vedli školu Magda Matušková a v roce 1956 se stává ředitelem Antonín Brunner. Škola se stěhuje na Zámeckou ulici do bývalého hostince a stále se rozšiřuje. V roce 1959 přebírá vedení Emanuel Poláček, který řídí školu až do roku 1971 jejíž název se v průběhu změnil na Střední zdravotnická škola ve Frýdku-Místku (viz 4.2.7).

4.2.7 Střední zdravotnická škola ve Frýdku-Místku

Toto označení má od roku 1960. Žákyně mohly studovat obor zdravotní sestra buď jako čtyřletý nebo ve dvouletém studiu pro absolventy středních všeobecně vzdělávacích škol. Pouze v tomto školním roce probíhal desetiměsíční kurz pro osoby se změněnou pracovní schopností – obor pomocné zdravotní sestry. V roce 1967 se působiště školy znovu mění, tentokrát do Učňovské školy Válcoven plechu na ulici Na Půstkách (Obrázek 11) a zde v historickém centru, nedaleko frýdeckého náměstí²⁸ fungovala až do roku 2004.

Obrázek 11

Budova SZŠ ve Frýdku-Místku v ulici Na Půstkách

Během letních prázdnin se přestěhovala a školní rok 2004/2005 začal v budově bývalého gymnázia na ulici T.G.Masaryka (Obrázek12). Někteří vyučující tuto změnu nesli těžce,

Obrázek 12

Budova SZŠ ve Frýdku-Místku na ulici T.G.Masaryka

protože dlouho zvelebovali prostory „své milé školičky“, ale pohodlí moderní budovy je postupně ukonejšilo. Jen opuštěné chátrající stavby u Farního kostela je jim líto. Na škole se žáci učí na oboru Zdravotnický asistent, který nahradil Všeobecnou sestru a obor Sociální péče, pečovatelská činnost. Oba jsou čtyřleté ukončené maturitou.²⁹

Ředitelé školy:

1959 – 1971 Emanuel Poláček

1971 – 1978 Vladimír Peter

1978 – 1982 Emanuel David

1982 – 1999 Naděžda Bezecná

1999 – 2000 Ivana Kubánská

2000 – dosud Drahomíra Jurtíková

Základní údaje o škole:

Název: Střední zdravotnická škola, Frýdek-Místek, příspěvková organizace

Sídlo: tř. T.G.Masaryka 451, 738 01 Frýdek-Místek

Zřizovatel: Moravskoslezský kraj

²⁸ *Sborník k 50. výročí založení SZŠ ve Frýdku-Místku*

²⁹ <http://www.zdrskolafm.cz/>

4.3 Školy na území okresu Bruntál

4.3.1 Hospodyňská škola v Bruntále

Hospodyňská škola v Bruntále byla založena ve školním roce 1946/1947. Navštěvovaly ji žákyně z okolních vesnic a výuka byla zaměřena nejen na zdravotnictví, ale i na zemědělství. Je to dáno pravděpodobně potřebami okresu, který po válce potřeboval obnovit zemědělskou výrobu, ale s rostoucím počtem obyvatel, kteří osídlovali pohraniční území, bylo zapotřebí i zdravotnických pracovníků. Absolventky školy pracovaly například jako vychovatelky, ošetřovatelky, učitelky hospodyňské školy, učitelky ručních prací, v zemědělství. Svědčí to o univerzálnosti této školy.

Učebné předměty hospodyňské školy:

1. Čeština a písemnosti
2. Ruština
3. Zeměpis a dějepis
4. Občanská a politická výchova
5. Počty a účetnictví
6. Péče o dítě, vychovatelství
7. Pěstování rostlin
8. Zahradnictví
9. Chov zvířat
10. Vedení domácnosti
11. Zásady správné výživy, potraviny a stolničení
12. Kreslení stříhů
13. Zpěv
14. Praxe ve vaření a konzervaci
15. Zemědělská praxe
16. Ženské ruční práce
17. Praxe hospodyňské v domácnosti
18. Biologie

19. Tělesná výchova

20. Družstevnictví

4.3.2 Veřejná odborná škola pro ženská povolání v Krnově

Veřejná škola pro ženská povolání byla povolena výnosem Ministerstva školství a osvěty ze dne 30.9.1946 a Marie Holomková pověřena správou školy. Vyučování začalo pouze v prvním ročníku už dne 16.9.1946. Na přechodnou dobu se učilo v budově dívčí měšťanské školy v Krnově na Jiráskově ulici (Obrázek 13). Učitelský sbor se zavázal, že: *„Žákyně budou vychovávány v pečlivé ženy hospodyňky a uvědomělé české matky, které povedou novou českou generaci neochvějně k vytčenému poválečnému cíli. Zvláště zde, v pohraničí, kde je potřebí lidí ryzího charakteru a pevných zásad.“*³⁰

Obrázek 13

Budova školy na Jiráskově ulici v Krnově

(<http://www.spgs-szs.cz/skola/historie/>)

O hlavních prázdninách byla škola přestěhována do budovy 1. obecné školy dívčí v Krnově, Smetanův okruh č.4. Ve druhém poschodí využívala 3 učebny, jídelnu, kuchyň, spíž a kancelář, která sloužila zároveň i jako sborovna. Zde byla pravděpodobně až do konce

³⁰ Zápis č.1 o řádné poradě učitelského sboru veřejné odborní školy pro ženská povolání v Krnově, konané dne 30.9.1946

školního roku 1948/1949. O rok později dochází v České republice k reorganizaci škol a změně názvu. Tak tomu bylo i u školy v Krnově, neboť další zmínky jsou v archivu o vyšší škole zdravotní (viz. 4.3.3).

Učebné předměty:

1. Jazyk český
2. Jazyk ruský
3. Občanská výchova
4. Dějepis
5. Vychovatelství
6. Počty
7. Šití šatů
8. Vaření
9. Tělesná výchova
10. Výtvarná výchova
11. Hudební výchova
12. Chemie
13. Zdravotní nauky

4.3.3 Vyšší škola zdravotní v Krnově

Archivní materiály o Vyšší škole zdravotní v Krnově nejsou úplné a při povodních byly poškozeny vodou. V katalogu z roku 1951/1952 se podařilo vyčíst vyučovací předměty. Další dokumenty jsou až od roku 1959, kdy škola nesla název Střední zdravotnická škola v Krnově (viz 4.3.4)

Vyučovací předměty vyšší školy zdravotní – zdravotní sestra, 1. ročník:

1. Jazyk český
2. Jazyk ruský
3. Dějepis
4. Občanská výchova a politická ekonomie

5. Matematika
6. Fyzika
7. Chemie
8. Zdravotní nauky
9. Ošetrovatelské techniky
10. Praktický výcvik
11. Tělesná výchova
12. Anatomie
13. Fyziologie
14. Nauka o výživě
15. První pomoc
16. Biologie
17. Mikrobiologie
18. Laboratorní metody
19. Hygiena všeobecná
20. Patologie všeobecná

Vyučovací předměty ve 2. ročníku:

1. Jazyk český
2. Jazyk ruský
3. Dějepis
4. Občanská výchova a politická ekonomie
5. Matematika
6. Oční lékařství
7. Ušní lékařství
8. Krční lékařství
9. Psychologie a pedagogika
10. Právní nauky
11. Dietetika
12. Infekční nemoci
13. Farmakologie
14. Ošetrovatelská technika

15. Veřejná zdravotní péče
16. Kožní lékařství
17. Praktický výcvik
18. Tělesná výchova
19. Chirurgie
20. Interní lékařství
21. Patologie
22. Gynekologie
23. Ortopedie
24. Dětské nemoci
25. Zdravotní nauky
26. Duševní nemoci

4.3.4 Střední zdravotnická škola v Krnově

Po osvobození naší republiky v roce 1945 bylo nutné vyřešit mezi mnohými jinými problémy i otázku zdravotnictví. Po odchodu německých občanů vznikla obtížná situace. Do zdravotnických zařízení přicházel na pomoc personál z vnitrozemí. Bylo však nutné vychovávat zdravotníky přímo v Krnově. V roce 1959 Byla podána žádost na tehdejší Okresní národní výbor o založení Střední zdravotnické školy v Krnově, která byla téhož roku schválena. Vyučování bylo zahájeno 2.11.1959, obor zdravotní sestra. Odborné předměty vyučovali lékaři a všeobecně vzdělávací vyučující pedagogické školy. V roce 1960 získává škola budovu po zrušeném Okresním národním výboru. Po menších úpravách se v ní slavnostně zahájil školní rok 1960/1961 pod správou ředitele Miroslava Zoubka. Část budovy sloužila k ubytování žákyň.

V roce 1963 se otevřel nový obor Dětská sestra a večerní studium oboru Zdravotní sestra pro ženy, které dosud pracovaly ve zdravotnictví bez kvalifikace. V roce 1964 byl jmenován nový ředitel, Jan Gabrlík. Ten intenzivně řešil hlavně ubytování žákyň, aby se prostory školy užívaly jen k výuce. Škola měla stále větší počet žákyň studujících v maturitních oborech Zdravotní sestra a Dětská sestra, ale i v kurzech pro pěstounky, sanitářky a zubní instrumentářky.

Další ředitelé školy:

1973 – 1981 Věra Kožoušková

1981 – 1984 Marie Budišová

1984 – 1990 Jaroslava Sihelníková

1990 – 2005 Pavel Čermák

V roce 1982 se experimentálně otevřel tříletý učební obor Zdravotník , se zaměřením na ošetrovatelskou a pečovatelskou činnost.

Ve školním roce 2005/2006 došlo ke sloučení zdravotnické školy s pedagogickou a nový subjekt má název Střední pedagogická škola a Střední zdravotnická škola, Krnov, příspěvková organizace³¹ (viz 4.3.5).

4.3.5 Střední pedagogická škola a Střední zdravotnická škola, Krnov, příspěvková organizace

Ke sloučení obou škol došlo ve školním roce 2005/2006. Ředitelkou je Hana Košuličová. Škola sídlí ve třech budovách. Jedna slouží k výuce pedagogické školy, druhá pak disponuje odbornými učebnami školy zdravotnické (Obrázek 14). Ve třetí budově je domov mládeže s jídelnou.

Studijní obory na Střední zdravotnické škole:

- Zdravotnický asistent
- Zdravotnické lyceum
- Sociální péče – pečovatelská činnost
- Sociální péče – správní činnost
- Ošetrovatel

³¹ <http://www.spgs-szs.cz/skola/historie/>

Obrázek 14

Budova SZŠ na Husově nám. v Krnově

(<http://www.spgs-szs.cz/skola/historie/>)

Základní údaje o škole:

Název: Střední pedagogická škola a Střední zdravotnická škola, Krnov, příspěvková organizace

Sídlo: Jiráskova 1a, 794 01 Krnov

Zřizovatel: Moravskoslezský kraj

4.3.6 Soukromá střední škola PRAKTIK s.r.o.

Škola byla zařazena do sítě škol 1.9.1996 a výuka začala ve školním roce 1997/1998. Zřizovatelem byla zpočátku stavební a obchodní firma CZACH spol.s.r.o. a od roku 2001 je zřizovatel ing. Richard Havlík. Prostory školy byly původně ve Starém Městě, ale počet studentů vzrůstal, a proto se roku 2003 stěhuje do větších prostor bývalého Zemědělského učiliště v Horním Benešově. Škola se nejen stěhovala, ale realizovaly se i větší investice nejen do budov, ale i do jejich vybavení.

V září 2008 došlo ke změně ve vedení. Ředitelem se stává Ladislav Uherek, zřizovatelem zůstává ing. Richard Havlík.

Škola nabízí několik učebních oborů. Se zdravotnickým zaměřením je obor – Pečovatelská práce.³²

Základní údaje o škole:

Název: Soukromá střední škola PRAKTIK s.r.o.

Sídlo: Tyršova 59, 793 12 Horní Benešov

Zřizovatel: ing. Richard Havlík

³² <http://www.praktik-hb.cz/>

4.4 Školy na území okresu Opava

4.4.1 Hospodyňská a dívčí průmyslová škola Slezské Vesny v Opavě

Vznikla jako soukromá škola hospodářského a vzdělávacího spolku Slezské Vesny za materiální pomoci Slezské obchodní a průmyslové společnosti v Opavě. První schůze školního výboru se konala 5.8.1919 a ředitelem zvolen Jaktař Grossmann. Ve školním roce 1920/1921 pod vedením A. Kyriánové byla průmyslová škola reorganizována na dvouletou a název upraven na Dívčí odbornou školu rodinnou a živnostenskou Slezské Vesny v Opavě (viz 4.4.2).

4.4.2 Dívčí odborná škola rodinná a živnostenská Slezské Vesny v Opavě

Je školou vzniklou ze školy hospodyňské. Její ředitelkou byla Terezie Herelová. Chovanky se učily připravovat jídla prostá i slavnostnější, v jídelně upravovat stůl a podávat jídlo, naučily se chování při jídle. V pracovnách šily prádlo, vyšívaly. Kromě šití a vaření se učí i další předmětům:

1. Zdravověda
2. Tělověda
3. Vychovatelství
4. Tělesná výchova
5. Duševní výchova
6. Péče o dítě
7. Nauka o umění
8. Řízení bytu a domácnosti
9. Čeština
10. Vlastivěda
11. Občanská nauka

Zásluhou Josefa Lukeše přešla škola 1.1.1922 do správy země a změnila znovu název na Zemskou dívčí odbornou školu rodinnou v Opavě. O rok později se rozšířila o třetí ročník a pak se jmenovala Zemská dívčí škola rodinná a živnostenská v Opavě (viz 4.4.3).

4.4.3 Zemská dívčí škola rodinná a živnostenská v Opavě

Škola obsahovala tato oddělení:

- dvouletá škola rodinná
- živnostenská pracovna
- roční škola rodinná
- hospodyňský kurz
- lidová škola pokračovací
- speciální a večerní kurzy

11.11. 1923 se škola přestěhovala do nové budovy (Obrázek 15)

Obrázek 15

Chodba Zemské dívčí školy rodinné v Opavě

(Výroční zpráva Zemské dívčí školy rodinné v Opavě 1924/1925)

Léta ubíhala a škola se těšila velké oblibě. Vychovala ve všech odděleních mnoho žákyň . Pod správou Terezie Herelové škola po čtyřech letech přijala název Zemská odborná škola pro ženská povolání (viz 4.4.4).

4.4.4 Zemská odborná škola pro ženská povolání v Opavě

Po reorganizaci se změnil nejen název školy, ale i její vedení. Správu školy po Terezii Herelové převzala Marie Kramolišová. Škola se průběžně rozšiřovala a dle potřeby se měnily i lidové kurzy. Žákyně mohly navštěvovat:

- dvouletou školu
- živnostenskou pracovnu šití šatů
- živnostenskou pracovnu šití prádla
- roční školu rodinnou
- pětiměsíční školu pro vedení domácnosti
- kurz šití prádla
- kurz šití šatů
- kurz vaření
- odpolední kurz moučníků a drobného pečiva
- odpolední kurz úpravy mas a slaných pokrmů

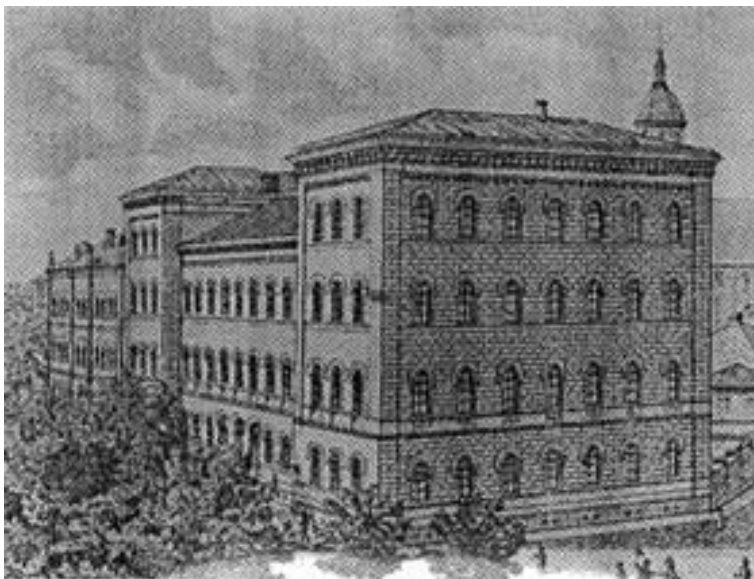
Po dramatických událostech v září 1938 se škola evakuovala do Rožnova pod Radhoštěm. Tady se vyučovalo jen jeden měsíc a škola se znovu přemístila, nyní do Boskovic. Tady 11.11.1938 zahájila vyučování a vyučovalo se v průběhu válečných let a škola se přesto rozvíjela. Po osvobození roku 1945 se vrací zpět do Opavy a ředitelství navrholo, aby škola v Boskovicích zůstala v plném provozu. V roce 1947 začíná paralelně s Odbornou školou pro ženská povolání pracovat i Státní sociálně zdravotní škola.³³

4.4.5 Státní sociálně zdravotní škola v Opavě

Vyvinula se z odborné školy pro ženská povolání a z řádové ošetřovatelské školy. Učebny se nacházely v budově na ulici Boženy Němcové a v nově upravené budově v Dvořákových sadech (Obrázek 16). Funkci ředitelky vykonávala Zdeňka Poláková.

³³ Majer D., *Dílčí inventář SZŠ v Opavě*, Opava 1997

Ve školním roce se podařilo probrat učivo dvou ročníků, proto se už v roce 1951 konaly první maturity. Post ředitelky v roce 1950 převzala Marie Malechová a za jejího vedení se mění i název školy (viz 4.4.6).

Obrázek 16

Budova školy v Dvořákových sadech v Opavě

(<http://www.szsopava.cz/>)

4.4.6 Vyšší zdravotní škola V Opavě

Nový název a nová paní ředitelka. To vše patřilo k roku 1950. První maturitní zkoušky proběhly v oborech:

- Porodní asistentka
- Zdravotní sestra
- Ošetřovatelka.

Ve školním roce 1950/1951 byl otevřen 1. ročník elokované třídy zdravotní školy v Krnově. O dva roky později proběhlo další upřesnění názvu na vyšší zdravotnickou školu. V roce 1953 přešly zdravotnické školy z kompetence Ministerstva školství pod Ministerstvo zdravotnictví. Studentky navštěvovaly školu s názvem Zdravotnická škola a maturovaly v oborech: - Zdravotní sestra

- Dětská sestra

4.4.7 Střední zdravotnická škola v Opavě

Konečně definitivní název škola dostala v roce 1961 a novou ředitelkou se stala Vlasta Drkalová. Sídlila v budově v Dvořákových sadech. Na škole se stále vyučoval obor Zdravotní sestra a Dětská sestra. Za zmínku stojí šestiletá existence elokované třídy ve Vítkově v letech 1970 – 1976. V září 1977 škola otevřela dvouleté pomaturitní specializační studium středních zdravotnických pracovníků. Ve školním roce 1992/1993 se změnil název oboru na Všeobecná sestra. Prostory školy i budova se modernizovaly (Obrázek 17) a učebny se vybavovaly moderními pomůckami.

Obrázek 17

Budova SZŠ v Dvořákových sadech V Opavě dnes

Ředitelé školy:

1950 – 1961 Marie Malachová

1961 – 1977 Vlasta Drkalová

1977 – 1981 Dagmar Gavrecká

1981 – 1992 Věra Machalová

1992 – 1996 Ludmila Cibulková

1996 – dosud Zdeňka Jelenová

Studijní obory na Střední zdravotnické škole v Opavě:

- Zdravotnický asistent
- Zdravotnické lyceum
- Ošetřovatel
- kvalifikační kurz – Všeobecný sanitář

Základní údaje o škole:

Název: Střední zdravotnická škola, Opava, Dvořákovy sady 2, příspěvková organizace

Sídlo: Dvořákovy sady 2, 746 21 Opava

Zřizovatel: Moravskoslezský kraj

4.4.8 Dvouletá ošetřovatelská škola Milosrdných sester III. řádu sv. Františka

V roce 1900 byla v Opavě zřízena Zemská nemocnice a jako ošetřovatelky v ní pracovaly členky kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka. Dvě z nich absolvovaly ošetřovatelskou školu ve Vídni. Chod nemocnice vyžadoval stále větší nároky na ošetřovatelský personál a proto byla roku 1925 podána žádost o povolení ke zřízení ošetřovatelské školy. Vyučovat se začalo 2. března 1925 v knihovně nemocnice. Studium bylo dvouleté a učilo se ve dvou odděleních – českém a německém. Škola v roce 1930 dostala novou budovu a správou školy byl pověřen Dr. Jindřich Urbánek. Vzdělávání sester úspěšně pokračovalo do roku 1938, kdy byla během okupace zrušena a v roce 1944 po náletu zničena i budova. Znovu se otevřela v roce 1946 pro ošetřovatelky řeholní i civilní. Funkcí ředitele byl pověřen MUDr. Sanetřík. V roce 1950 činnost školy skončila.³⁴

³⁴ *Almanach k 50. výročí založení SZŠ v Opavě*

4.5 Školy na území okresu Nový Jičín

4.5.1 Střední pedagogická škola a Střední zdravotnická škola svaté Anežky České

Škola má své sídlo v Odrách a je pokračovatelkou pravděpodobně nejstarší dívčí školy na území dnešního Moravskoslezského kraje. Založila ji hraběnka Charlotta von Fürstenberg a 1.4.1861 byla slavnostně otevřena. Prvními učitelkami byly řeholní sestry. V letech 1. světové války sloužily prostory školy vojsku. Po válce přibýly další vyučovací předměty a škola byla hojně navštěvována. 1.3.1939 se přechodně zrušila a řádové sestry musely z Oder odejít. Po skončení války se znovu otevřela, ale jen do roku 1951 kdy se opět zavřela.³⁵

Od 1.9.1991 se odvíjí novodobá historie školy. Budova i přilehlá zahrada se opravovaly (Obrázek 18), rozšiřoval se učební program. Kromě pedagogického zaměření studují žákyně v oboru se zdravotnickým zaměřením – Ošetřovatel, sociálně orientované jsou obory – Sociální pečovatelství a Sociální vychovatelství. Škola je církevní a žákyně mají jeden náboženský předmět povinný. I dnes mezi vyučujícími najdeme řádové sestry, škola má i svého kaplana. Ve školní kapli se slouží jednou týdně mše svatá.

Obrázek 18

Zahrada a část budovy SPgŠ a SZŠ sv. Anežky České v Odrách

(<http://www.cssodry.cz/>)

³⁵ <http://www.cssodry.cz/>

Ředitelé školy:

1991 – 1998 Milan Domovský

1998 – 2003 Jana –Eva Petrášová

2003 – dosud Pavla Hostašová

Základní údaje o škole:

Název: Střední pedagogická škola a Střední zdravotnická škola sv. Anežky České

Sídlo: 1. máje 249/37, 742 35 Odry

Zřizovatel: Arcibiskupství ostravsko-opavské

4.5.2 Odborná škola pro ženská povolání v Bílovci

Původně byla ve školním roce 1930/1931 plánována jako dvouletá škola rodinná, ale z důvodů personálních i finančních se v listopadu 1930 otevřel jen pětiměsíční kurz pro vedení domácnosti. V roce 1936 byla výnosem Ministerstva školství a národní osvěty zřízena škola dvouletá. Zápisy o činnosti školy jsou až do roku 1938 a byla pravděpodobně okupační mocí uzavřena. V roce 1945 se výuka obnovila a probíhala dle učebních plánů dvouleté školy. Součástí byl i šestiměsíční kurz vedení domácnosti.³⁶

4.5.3 Odborná škola pro ženská povolání v Příboře

Její dokumenty zatím nejsou ve Státním okresním archivu uloženy

4.5.4 Odborná škola pro ženská povolání v Novém Jičíně

Stala se předchůdkyní současné Střední zdravotnické školy v Novém Jičíně. V roce 1927 byla na podnět Národní jednoty podána žádost na Ministerstvo školství a národní osvěty

³⁶ Káňová P., Kutílková L., *Vznik a vývoj zdravotnického školství v okrese Nový Jičín*

o zřízení školy pro ženská povolání. Žádosti ministerstvo vyhovělo, ředitelem se stal Jan Krumplovič a 1.9.1929 se škola otevřela v budově na Tyršově ulici. Využívala i prostory gymnázia. Navštěvovaly ji žákyně řádné i mimořádné. Od školního roku probíhala i výuka v živnostenské pracovní síti šatů.³⁷

Učebné předměty:

1. Šití prádla
2. Spravování prádla
3. Kreslení střihů
4. Vyšívání
5. Nauka o látkách
6. Kreslení
7. Vaření
8. Domácí hospodářství
9. Nauka o potravinách
10. Vychovatelství
11. Počty
12. Tělocvik

Později přibyly:

13. Zdravověda
14. Dějiny
15. Němčina
16. Čeština
17. Zpěv

Předměty živnostenské pracovní:

1. Účetnictví
2. Počty
3. Šití šatů

³⁷ Káňová P., Kutílková L., *Vznik a vývoj zdravotnického školství v okrese Nový Jičín*

4. Vyšívání

5. Písemnosti v němčině

Škola se svou činností projevovala i na veřejnost. Žákyně pravidelně vystupovaly na městských slavnostech, šily šaty a prádlo pro dobročinné účely. Ve válečných letech se škola zrušila a znovu byla otevřena až roku 1945. V budově na Tyršově ulici disponovala jen nejnutnějším vybavením a zvelebování budovy i okolí probíhalo postupně. Žákyně byly přijímány ke studiu na základě výsledků přijímacích zkoušek. Po absolvování dvouletého studia skládaly závěrečnou zkoušku, převážně praktického charakteru. Terezie Kohnová se stala v tomto období ředitelkou. Učební osnovy se příliš nelišily od těch z roku 1929 - 1938, snad jen výukou ruského jazyka. Vyhláškou z roku 1948 se změnil název na Vyšší školu sociálně zdravotní (viz 4.5.5).

4.5.5 Vyšší škola sociálně zdravotní v Novém Jičíně

Studium se z původně dvouletého stalo ve školním roce 1949/1950 tříletým a byly provedeny i změny v učebních plánech. Vedení zůstalo v rukou Terezie Kohnové.

Vyučovací předměty:

1. Jazyk vyučovací
2. Jazyk ruský
3. Dějepis
4. Zeměpis
5. Nauka o státě
6. Matematika
7. Fyzika
8. Chemie
9. Zdravotní nauky
10. Nauka o výživě
11. Udržování prádla a oděvů
12. Psaní strojem

13. Hudební výchova

14. Tělesná výchova

4.5.6 Vyšší škola zdravotní v Novém Jičíně

Vznikla přejmenováním školy sociálně zdravotní. Školní budova zůstala stále stejná, neustále pokračovaly její nákladné opravy. Učební osnova byla ve školním roce 1950/1951 téměř totožná s předchozím. O rok později se rozšířila o předměty více odborně zaměřené. Předměty vyučované v oboru zdravotní sestra se lišily od těch, které musely absolvovat budoucí dětské sestry.

Vyučovací předměty oboru zdravotní sestra 1. a 2. ročník (viz 4.3.3).

Vyučovací předměty oboru zdravotní sestra 3. ročník:

1. Jazyk český
2. Jazyk ruský
3. Choroby nervové
4. Stomatologie
5. Rehabilitace
6. Pracovní hygiena
7. Ošetřovatelská technika
8. Péče o zdraví lidu
9. Organizace a provoz zdravotních ústavů
10. Praktický výcvik
11. Tělesná a branná výchova

Vyučovací předměty oboru dětská sestra 1. ročník:

1. Jazyk český
2. Jazyk ruský
3. Dějepis
4. Občanská výchova
5. Matematika

6. Fyzika
7. Chemie
8. Nauka o výživě
9. Biologie
10. Anatomie
11. První pomoc
12. Fyziologie
13. Hygiena
14. Mikrobiologie
15. Patologie
16. Laboratorní metody
17. Ošetrovatelská technika
18. Praktický výcvik z ošetrovatelské techniky
19. Praktický výcvik z chemie
20. Tělesná a branná výchova

Dětská sestra 2. ročník:

1. Jazyk český
2. Jazyk ruský
3. Dějepis
4. Politická ekonomie
5. Matematika
6. Psychologie a pedagogika
7. Právní nauky
8. Praktický výcvik
9. Nauka o lécích
10. Choroby duševní
11. Péče o novorozence, kojence a nedonošené dítě
12. Dětská chirurgie a ortopedie
13. Choroby infekční
14. Hygiena dítěte
15. Choroby nervové

16. Patologie speciální
17. Normální a dietní výživa dětí
18. Choroby dutiny ústní
19. Choroby větších dětí
20. Choroby ženské a porodnictví
21. Choroby oční
22. Ošetřovatelská technika
23. Péče o zdraví lidu
24. Tělesná a branná výchova

Vzhledem k velkému množství předmětů, probíhala kvalifikace v letech 1953 - 1957 čtvrtletně. Ve školním roce 1950/1951 probíhaly na zdejší škole i odborné kurzy:

- šestiměsíční kurz pro vedení domácnosti
- večerní čtyřměsíční kurz správné výživy
- večerní čtyřměsíční kurz udržování prádla a šatů

4.5.7 Střední zdravotnická škola v Novém Jičíně

Po reorganizaci v roce 1960 vznikla z Vyšší školy zdravotní. Škola si udržovala výuku dvou oborů – Zdravotní sestra a Dětská sestra a to až do školního roku 1992/1993.

1. září nastoupily do prvního ročníku žákyně nově koncipovaného oboru Všeobecná sestra.

Dnes je škola sloučena s bývalou ekonomickou školou a středním odborným učilištěm pod názvem Mendelova střední škola (viz 4.5.8).

4.5.8 Mendelova střední škola, Nový Jičín, příspěvková organizace

Střední zdravotnická škola je dnes součástí tří sloučených škol, ředitelkou je Renata Važanská. Sídlí v budově na ulici Divadelní (Obrázek 19), nedaleko historického centra Nového Jičína. Žáci se vzdělávají ve dvou oborech se zdravotním zaměřením – Zdravotnický asistent a Zdravotnické lyceum.

Obrázek 19

Budova SZŠ na Divadelní ulici v Novém Jičíně

Základní údaje o škole:

Název: Mendelova střední škola, Nový Jičín, příspěvková organizace

Sídlo: Divadelní 4, 741 01 Nový Jičín

Zřizovatel: Moravskoslezský kraj

4.5.9 Hospodyňská škola v Klimkovicích

V archivních materiálech této školy se mnoho vyčíst nedalo, neboť se dochovaly pouze třídní knihy a katalogy. Působila v letech 1925 – 1947 a učební osnova byla podobná jako na Hospodyňské škole v Bruntále (viz. 4.3.1)

4.5.10 Státní hospodyňská škola v Žilině u Nového Jičina

Třídní knihy svědčí o existenci školy v letech 1945 – 1948. Vyučování bylo zaměřeno spíše na zemědělství, ale absolventky se uplatňovaly v různých profesích. Učební předměty byly stejné jako na škole v Klimkovicích.

4.5.11 Střední škola odborná a speciální, Klimkovice, příspěvková organizace

Historie školy zasahuje do doby před sto lety. Dnešní podoba a zaměření výuky se vyvíjelo se změnami v regionu. Škola vznikla v roce 2002 sloučením tří samostatných škol, které od roku 2006 fungují pod názvem Střední škola odborná a speciální a současným ředitelem je ing. Jiří Bárta. Původně zemědělské zaměření výuky se změnilo díky útlumu tohoto odvětví na obory zahradnické a potravinářské. Mezi širokou nabídkou najdeme i zdravotnický zaměřený obor s názvem:

- Práce ve zdravotnických a sociálních zařízeních – Pečovatelská práce

Základní údaje o škole:

Název: Střední škola odborná a speciální, Klimkovice, příspěvková organizace

Sídlo: Komenského 215, 742 83 Klimkovice

Zřizovatel: Moravskoslezský kraj³⁸

³⁸ <http://www.ssosklimkovice.cz/>

4.6 Školy na území okresu Ostrava

4.6.1 Odborná škola pro ženská povolání v Ostravě-Vítkovicích

Dne 15. září 1900 byla založena ve Vítkovicích Školským spolkem dvouletá Česká dívčí pokračovací a hospodyňská škola, která od roku 1902/1903 nesla název Česká dívčí průmyslová škola pokračovací. Ředitelem byl jmenován Theodor Gerlich.

Při ní byly zřízeny kurzy:

- kurz pro pěstounky mateřských škol
- kurz pro učitelky ženských ručních prací
- kurz šití
- kurz vaření

Ve školním roce 1909/1910 se přeměnila na průmyslovou školu pro šití bílého prádla a oděvnictví a k ní byla připojena kuchařská škola a hospodyňská škola a několik odborných kurzů.

Učebné předměty průmyslové školy:

1. Čeština a písemnosti
2. Živnostenské počty, kalkulace a živnostenské účetnictví
3. nauka o látkách
4. Dekorativní kreslení
5. vyučování pracím
6. Kreslení stříhů
7. Tělocvik
8. Vyšívání
9. Zpěv
10. Nauka o slušném chování

Od 1. ledna 1919 byla škola převzata do péče obce Vítkovice a od školního roku 1920/1921 se přeměnila na tříletou Dívčí školu rodinnou a živnostenskou, při níž byla i tříletá Vyšší škola pro ženská povolání hospodářská. Pro žákyně dojíždějící z daleka byl zřízen penzion.

Učebné předměty Vyšší školy pro ženská povolání hospodářská:

1. Čeština
2. Němčina
3. Zeměpis
4. Dějiny vzdělanosti
5. Počty a rozečty
6. Účetnictví a korespondence
7. Občanská nauka
8. Národní hospodářství
9. Užitá přírodověda
10. Zdravověda
11. Vychovatelství
12. Šití prádla a nauka o látkách
13. Šití šatů a nauka o látkách
14. Vaření s naukou o potravinách a stolničení
15. Domácí hospodářství a praktická cvičení
16. Výtvarné práce
17. Praktická činnost ve školce mateřské
18. Kreslení
19. Nauka o správě ústavů
20. Tělocvik
21. Zpěv
22. Ozdobné práce a vyšívání
23. Psaní strojem

V roce 1925 ministr školství všechny odborné školy rodinné a vyšší školy pro ženská povolání sloučil. Vznikl tak nový typ tzv. odborné školy pro ženská povolání. Od školního roku 1926/1927 měla Odborná škola pro ženská povolání ve Vítkovicích tyto typy škol:

- Roční školu rodinnou
- Dvouletou školu rodinnou
- Živnostenskou pracovní šití šatů
- odpolední a večerní kurzy

Ve školním roce 1930/1931 se Vítkovická škola spojila s podobnou moravsko-ostravskou školou spolku „Dobromila“ (viz 4.6.2). Pod jednou správou dále sídlila ve Vítkovicích a roku 1938 byla rozšířena o dva typy škol:

- jednoroční vyšší odbornou školu
- jednoroční školu pro aranžování modelů a šití šatů

V roce 1945 byl ke škole přidělen Ústav pro vzdělávání učitelek mateřských škol z Ostravy. Od září 1945 působila při této škole i dvouletá vyšší škola pro vzdělání sociálně zdravotních pracovníků. Studium končilo maturitou a byl to první typ dvouleté sociálně zdravotní školy končící maturitou. Od školního roku 1947/1948 se odborná škola postupně měnila na Vyšší zdravotní školu (viz 4.6.8)

4.6.2 Veřejná odborná škola pro ženská povolání spolku „Dobromila“ v Moravské Ostravě

Roku 1901 byl otevřen první ročník pokračovací průmyslové školy a rok později přibyl i druhý ročník. Ve večerních kurzech se učily ženy a dívky šití šatů, moderním ručním pracím a vaření. První ředitelkou ústavu byla Marie Matulová a po její předčasné smrti roku 1909 ji ve funkci nahradila L. Růžičková.

Ve školním roce 1909/1910 se učilo těmto předmětům:

1. Jazyk vyučovací
2. Počty
3. Živnostenské počty a živnostenské účetnictví
4. Živnostenské písemnictví a všeobecné předpisy živnostenské
5. Nauka o látkách a vedení domácnosti

6. Zdravověda
7. Nauka o krojích
8. Dekorativní kreslení
9. Vyučování pracím a kreslení stříhů
10. Zpěv
11. Tělocvik

Na počátku školního roku 1928/1929 se ukázalo, že pro školu je nedostatek místností a proto byla zrušena jedna pobočka živnostenské pracovny. Škola byla umístěna na Kostelním náměstí a v Zámecké ulici 16. Město spolku Dobromila darovalo pozemek a ten se měl zavázat do pěti let postavit novou budovu Odborné školy pro ženská povolání. Začalo se uvažovat o sloučení školy s Vítkovickou. K tomu došlo na počátku školního roku 1930/1931. Úředním místem školy byla ustanovena budova ve Vítkovicích na Průmyslové ulici. Situace se stále zhoršovala, stav budov byl neutěšený. Některé ročníky se učily v náhradních prostorách Dívčí obecné školy ve Vítkovicích³⁹.

4.6.3 Rodinná škola „Libuše“ v Přívoze

Její činnost se datuje k letům 1919 – 1925. Výuka probíhala dle osnov pro Odborné školy pro ženská povolání a učebné předměty byly podobné jako na ostatních školách stejného typu. Později splynula se školou spolku „Dobromila“.

4.6.4 Odborná škola pro ženská povolání ve Slezské Ostravě

Škola byla založena v roce 1908 a vyučovalo se v těchto odděleních:

- Dvouletá rodinná škola
- Živnostenská pracovna
- 5měsíční škola pro vedení domácnosti

³⁹ *Kronika dívčích odborných škol spolku „Dobromila“ v Moravské Ostravě*

- lidové a speciální kurzy

O několik let poději se před zahájením školního roku 1936/1937 provedly větší adaptační práce na budově školy (Obrázek 20). Byla zřízena nová učebna a proto mohlo být přijato více žákyň, které studovaly ve dvou 1. ročnících a dvou 2. ročnících školy rodinné, ve dvou pracovních šití šatů a dále v 5měsíční škole kuchařské.

Obrázek 20

Budova odborné školy pro ženská povolání ve Slezské Ostravě

(Kronika Odborné školy pro ženská povolání ve Slezské Ostravě)

Dle záznamů v kronice byly již v roce 1936 žákyně školeny o protiletadlové ochraně obyvatelstva. Ve školním roce 1937/1938 se mimo předměty uvedené u učebních osnovách zavedl nový předmět Branná výchova. V září 1938 došlo ke značným změnám, 23.9. byla vyhlášena mobilizace, 30.9. přistoupila Československá vláda na rozhodnutí Mnichovské konference a odstoupila v zájmu světového míru část svého území Němcům, Maďarům a Polákům. Odstoupením nastala změna ve vlakových spojeních a některé žákyně nemohly do školy dojet vůbec, jiné se z odstoupených území spolu s rodiči odstěhovaly a jiné získaly jinou státní příslušnost a do školy se nevrátily. Ve školním roce 1939/1940 výuka i přes velké změny v učitelském sboru pokračovala.

Byly pořádány tyto kurzy:

- Lidový kurz šití šatů – odpolední
- Lidový kurz šití prádla – odpolední
- Lidový kurz šití šatů – večerní

4.6.5 Ústav pro vzdělání a výchovu porodních asistentek v Ostravě-Zábřehu

Byl založen při státní nemocnici v Ostravě-Zábřehu dne 2. září 1933 a ředitelem se stal MUDr. František Pachner, primář porodnicko-gynekologického oddělení. Do roku 1949 zde vyškolili 408 diplomovaných sester a téhož roku se ústav začlenil do Vyšší sociálně zdravotnické školy v Ostravě-Vítkovicích.

4.6.6 Ošetřovatelská škola Dr. Alice G. Masarykové Čs. Červeného kříže v Moravské Ostravě

Škola byla otevřena dne 28.10.1937 a tím zahájen školní rok 1937/1938. Ústav byl zřízen za přispění mnoha organizací Ostravsko-karvinského revíru. „*Byl zřízen pro obětavou službu lidu, pro povznesení zdraví, pro národ a stát, pro dobré jméno města. Všechno co dává lid Čs. Červenému kříži vrací Čs.Červený kříž lidu jako dar znásobněný, zušlechtěný a trvalý*“.⁴⁰ Školu spravovalo kuratorium a ředitelem byl Ministerstvem veřejného zdravotnictví a tělesné výchovy jmenován MUDr. Raimund Šrámek, v roce 1942 byl na přechodnou dobu do konce války zvolen ředitelem MUDr. Svatopluk Veselý. S velkým vypětím sil se podařilo školu udržet v chodu i v době okupace. A tím byla zajištěna dobrá úroveň zdravotní péče během okupace i po osvobození. Do roku 1950 škola vychovala 398 civilních ošetřovatelek.

4.6.7 Dvouletá ošetřovatelská škola okresní Charity

Zahájila činnost 1. července 1945 a ředitelem byl MUDr. Albert Bártil. Na počátku školního roku 1949/1950 se začlenila společně s ostatními podobného typu do Vyšší zdravotní školy v Ostravě-Vítkovicích (viz 4.6.8).

⁴⁰ *Pamětní kniha Ošetřovatelské školy Dr. Alice G. Masarykové Čs. Červeného kříže v Moravské Ostravě*

4.6.8 Vyšší zdravotní škola v Ostravě-Vítkovicích

(Vyšší sociálně zdravotnická škola v Ostravě-Vítkovicích)

Tato škola vznikla sloučením několika jí podobných na počátku školního roku 1949/1950. Krátce ji řídil Václav Lýsek a od 28.7.1950 do 30.8.1953 stála v čele školy Blanka Cimmrová. V této době se změnil charakter výuky. Přibylo všeobecně vzdělávacích předmětů a studium bylo ukončeno maturitní zkouškou. Od roku 1955 se zavedlo i studium abiturientů všeobecně vzdělávacích škol a různé typy studia při zaměstnání. To zajistilo dostatek středních zdravotnických pracovníků, ale škole to přineslo velké organizační zatížení.

Studijní obory na Vyšší zdravotní škole a Vyšší sociálně zdravotnické škole v Ostravě-Vítkovicích:

- Zdravotní pracovnice
- Zdravotní sestra
- Porodní asistentka
- Sociální pracovnice
- Ženská povolání
- Pěstounky a vychovatelky dětí
- Dětské sestry
- Zubní laboranti
- Ošetřovatelky
- Dámské krejčovské

4.6.9 Střední zdravotnická škola v Ostravě-Vítkovicích

Je nástupkyní předchozí školy a ředitelkou v této době byla Ludmila Štefková. V roce 1960 se škola začlenila do MÚNZ Ostrava jako škola druhého cyklu. Neustále se zvyšoval počet studentek a možnosti studia v různých oborech. 1.9.1971 nastoupila do funkce ředitelky Dagmar Včelařová. Navázala na předešlé úspěchy školy a dále ji rozvíjela. Vybavila školu moderní didaktickou technikou, vybudovala nové laboratoře a učebny v prostorách získaných od bývalého Obvodního národního výboru v Ostravě-Vítkovicích.

Od roku 1975 převzal vedení školy Jiří Satinský. Škola patřila k největším svého druhu v Československu. Výuka probíhala v několika budovách a skladba oborů byla široká. 1.9.1986 se stala ředitelkou Ludmila Fáková a v březnu 1990 po konkurzu Zbyněk Vavrečka.

Studijní obory na Střední zdravotnické škole v Ostravě-Vítkovicích:

- Zdravotní sestra
- Dětská sestra
- Zubní technik
- Rehabilitační pracovník
- Zdravotní laborant
- Farmaceutický laborant
- Asistent hygienické služby
- Ženská sestra
- Porodní asistentka
- Sanitární pracovnice
- Dietní setra
- Rentgenologický laborant
- Zubní setra

4.6.10 Střední zdravotnická škola a Vyšší zdravotnická škola Ostrava-Vítkovice

Vyšší zdravotnická škola se ke střední připojila ve školním roce 1996/1997. Studium na vyšší škole probíhalo v oborech:

- Diplomovaný fyzioterapeut
- Diplomovaný ergoterapeut
- Diplomovaná sestra pro intenzivní péči
- Diplomovaná všeobecná sestra
- Diplomovaná dětská sestra
- Diplomovaná porodní asistentka

4.6.11 Střední zdravotnická škola a Vyšší odborná škola zdravotnická, Ostrava, příspěvková organizace

Pod tímto názvem škola funguje od 1.1.2006. Výuka probíhá ve třech budovách. Jedna je na ulici Jeremenkova 2 v Ostravě-Vítkovicích a další dvě v Ostravě-Mariánských Horách, na ulici 1.máje 11 (Obrázek 21) a Klicperově 8. Od školního roku 2003/2004 ji řídí Iva Pelikánová a stále si udržuje statut víceoborové školy.

Obrázek 21

Budova SZŠ a VOŠZ Ostrava na ulici 1. máje v Ostravě-Mariánských Horách
(<http://www.zdrav-ova.cz/index.html>)

Obory na Střední zdravotnické škole:

- Zdravotnický asistent – učební plán: Příloha č. 4
- Zdravotnické lyceum – učební plán: Příloha č. 5
- Nutriční asistent – učební plán: Příloha č. 6
- Asistent zubního technika – učební plán: Příloha č. 7
- Laboratorní asistent

Obory na Vyšší odborné škole zdravotnické:

- Diplomované všeobecná sestra
- Diplomovaný nutriční asistent
- Diplomovaný farmaceutický asistent
- Diplomovaný zubní technik

Základní údaje o škole:

Název: Střední zdravotnická škola a Vyšší zdravotnická škola, Ostrava,
příspěvková organizace

Sídlo: Jeremenkova 2/754, 703 00 Ostrava

Zřizovatel: Moravskoslezský kraj

4.6.12 IUVENTAS – Soukromé gymnázium a Střední odborná škola s.r.o.

Škola (Obrázek 22) umožňuje studentům získat úplné středoškolské vzdělání zakončené maturitou v oborech všeobecné gymnázium, osmileté gymnázium a v lyceech s přírodovědným, ekonomickým, pedagogickým, technickým a zdravotnickým zaměřením. Ředitelkou školy je Milada Kupková.

Obrázek 22

Budova školy IUVENTAS v Ostravě-Mariánských horách

(<http://www.iuventas.cz/skola/fotogalerie/budova-a-ucebny-skoly>)

Základní informace o škole:

Název: IUVENTAS – Soukromé gymnázium a Střední odborná škola s.r.o.

Sídlo: U Dvoru 1119/14, 709 00 Ostrava-Mariánské Hory

Zřizovatel: Marta Konkolová

5 Německé školy pro ženská povolání na území Moravskoslezského kraje

Německé školy pro ženská povolání navštěvovaly žákyně, jejichž mateřským jazykem, až na výjimky, byla němčina. Předměty byly podobné jako na školách českých, německé se však více zaměřovaly na rozsáhlejší vzdělání a přípravu studentek. Větší rozsah všeobecně vzdělávacích předmětů byl předpokladem pro širší přehled absolventek. V německých školách se objevují předměty jako kulturní dějiny, němčina, čeština, angličtina, sloh, zdravotvěda. Absolventky německých odborných škol mohly po studiu pracovat i v oblasti administrativní, což žákyním z českých škol nebylo umožněno.

Školy obsahovaly tyto třídy:

- rodinná škola dvouletá
- učňovská pracovna šití šatů
- lidové kurzy vaření, šití prádla, šití šatů, umělecko řemeslné a další

Seznam německých škol na území Moravskoslezského kraje:

- Německá odborná škola pro ženská povolání v Ostravě-Vítkovicích
- Vyšší soukromá škola dívčí v Novém Jičíně
- Německá škola pro ženská povolání v Českém Těšíně
- Německá škola pro ženská povolání v Opavě

6 Závěr

Diplomová práce podává ucelený přehled o průběžném vývoji škol se zdravotnickým profilem na území Moravskoslezského kraje. Nejstarší školou o níž se dochovaly písemné doklady je Dívčí škola v Odrách, kterou založila hraběnka Charlotte von Fürstenberg již v polovině 19. století společně s nemocnicí. Vzdělávání zdravotnických pracovníků má tedy dlouhou historii.

Informace jsem získala v pěti okresních pobočkách Státního archivu a v Archivu města Ostravy. Archivní fondy byly zpracovány různým způsobem. Zjednodušením práce je bezesporu zveřejnění základních údajů na internetu nebo existence archivních pomůcek, což je stručný soupis obsahu fondu. K některým záznamům jsem se nedostala, protože materiál není doposud roztríděn, nemá soupis a je ve stavu nepřístupnosti.

Současné zdravotnické školy jednoznačně vznikly z odborných škol pro ženská povolání. Ty byly nejprve roční, později dvouleté a poté se rozšířily o 3. ročník živnostenské pracovní. V 50. letech se odborné školy pro ženská povolání reorganizovaly na školy sociálně zdravotní a v 60. letech se z nich staly střední zdravotnické školy. Skladba předmětů se měnila s potřebou společnosti a byla více a více odborně zaměřená. Školy zřizovaly nejprve spolky národní osvěty, později správu přebíraly obce nebo stát. Najdou se i školy církevní a soukromé. Ke každé je připojeno několik základních informací. Jen výjimečně mi byl odepřen přístup k archiváliím a to z důvodu ochrany osobních údajů. Historii nově vzniklých a dosud působících škol jsem získala z výročních zpráv, almanachů nebo přímo z návštěvy školy. Z velkého množství různorodého materiálu se mi podařilo vypracovat přehledný seznam škol se zdravotnickým zaměřením v Moravskoslezském kraji od poloviny 19. století do roku 2009.

7 Souhrn

Práce je koncipována jako souhrnný seznam škol se zdravotnickým zaměřením na území Moravskoslezského kraje, od poloviny 19. století do roku 2009. Je zachycen jejich vývoj, včetně změn názvů, umístění a studijního zaměření, souvisejících s reorganizací školství v průběhu let. U většiny škol jsou uvedeny studijní obory a vyučované předměty.

8 Summary

This aim of the thesis is to outline an overview of schools with a medical focus in Moravian-Silesian region from the second half of 19th century until the year 2009.

Their development, including the changes of names, locations and the focus of study associated with the reorganization of the educational system throughout the years, is recorded. The fields of study and the subjects taught are mentioned in most schools as well.

9 Literatura

1. *Atlas škol*. Brno: P.F.ART, spol.s.r.o., 1997, 128 s. ISBN 80-902041-7-1
2. *Atlas školství*. Brno: P.F.ART, spol.s.r.o., 2000, 104 s. ISBN 80-86152-18-9
3. Cipro, M. *Průvodce dějinami výchovy*. 1. vyd. Praha 1: Panorama, 1984, 579 s.
4. Grobelný, A. a kol. *Ostravsko do roku 1848*. 1. vyd. Ostrava: Profil, 1968, 175 s.
5. Holoušová, D., Krobotová, M. *Diplomové a závěrečné práce*. 1. vyd. Olomouc: UP, 2004, 117 s. ISBN 80-244-0458-3
6. Jiřík, K. *Ostrava*. 1. vyd. Ostrava: Profil, 1969, 366 s.
7. Jiřík, K., Pitronová, B. *Dějiny Ostravy*. 1. vyd. Ostrava: Profil, 1967, 767 s.
8. Kabelík, J. *Česká čítanka pro ženské školy odborné*. Praha: 1910, 444 s.
9. Kodedová, O., Uherek, Z. *Kapitoly z dějin českého učitelstva (1890 – 1938)*. 1. vyd. Praha: SPN, 1972, 159 s.
10. Kolektiv autorů, *Lexikon turistických zajímavostí A – Z*. 3. vyd. Praha: Olympia, 1990, 583 s. ISBN 80-7033-020-1
11. Martinec, L. *Vybíráme střední školu – set 2003 Morava*, Tauris, 2002, 257 s. ISBN 80-211-0425-2
12. Plevová, I., Slowik, R. *Vybrané kapitoly z historie ošetřovatelství*. 1. vyd. Ostrava: Ostravská univerzita, 2008, 120 s. ISBN 978-80-7368-506-5
13. Reble, A. *Dějiny pedagogiky*. 1. vyd. Bratislava: SPN, 1995, 194 s. ISBN 80-08-02011-3
14. Riedl, M. *První školy na území Velké Moravy a školy na Moravě v době od zániku Velkomoravské říše do založení Karlovy univerzity*. Přerov: 1967, 53 s.
15. Štverák, V. *Stručné dějiny pedagogiky*. 1. vyd. Praha: SPN, 1983, 380 s.
16. *Technická vyspělost Moravskoslezského kraje*. Ostrava: Montanex, a.s., 2008, 173 s.
17. Trojan, J. *Kantoři na Moravě a ve Slezsku v 17. – 19. století*. Brno: 2000, 671 s. ISBN 80-7275-006-2
18. Urbanová, S. *Region bez hranic*. Olomouc: Votobia, 2001, 93 s. ISBN 80-7198-469-8

Internetové zdroje

1. <http://www.ssras-havirov.cz/>)
2. <http://www.sgymha.cz/fotogalerie1.php>)
3. <http://www.zdrskolafm.cz/http://o-kraji.kr-moravskoslezsky.cz/cz/zakladni-informace/geograficke-informace/default.asp>
4. <http://o-kraji.kr-moravskoslezsky.cz/cz/zakladni-informace/historie/default.aspx>
5. http://cs.wikipedia.org/wiki/Moravskoslezsk%C3%BD_kraj#Historie
6. http://student.kr-moravskoslezsky.cz/cz/skolstvi-kraje-v-reci-cisel/vzdelavaci-soustava/art_22243/vzdelavaci-soustava.aspx
7. <http://www.praktik-hb.cz/>
8. <http://www.spgs-szs.cz/>
9. <http://www.szsopava.cz/>
10. <http://www.cssodry.cz/>
11. <http://www.ssoslimkovice.cz/>
12. <http://www.zdrav-ova.cz/>
13. <http://www.iuventas.cz/>

Prameny – archivní fondy

1. Odborná škola pro ženská povolání Český Těšín 1924-1938
2. Odborná škola pro ženská povolání Slezské matice osvěty lidové Karviná 1937-1938
3. Střední zdravotnická škola Český Těšín 1945-1976
4. Střední zdravotnická škola Karviná 1957
5. Vyšší zdravotní škola Karviná 1945-1957
6. Zdravotnická škola Orlová 1 1947-1963
7. Střední zdravotnická škola Orlová 1967-1976
8. Veřejná odborná škola pro ženská povolání Orlová 1 1910-1949
9. Vyšší sociálně zdravotnická škola Karviná – Doly 1945-1951
10. Odborná škola pro ženská povolání Nový Bohumín 1945-1949
11. Vyšší sociálně zdravotní škola Nový Bohumín 1950-1952
12. Zdravotnická škola Nový Bohumín 1953-1958
13. Střední zdravotnická škola Frýdek-Místek
14. Vyšší sociálně zdravotní škola ve Frýdku-Místku 1949-1953

15. Odborná škola pro ženská povolání v Jablunkově 1945-1948
16. Vyšší sociálně zdravotní škola v Jablunkově 1949-1951
17. Hospodyňská škola Bruntál 1946-1950
18. Střední zdravotnická škola Krnov 1951-1984
19. Odborná škola pro ženská povolání 1946-1949
20. Soukromá škola rodinná „Petra“ Bruntál
21. Zemská odborná škola pro ženská povolání v Opavě 1919-1939
22. Státní sociálně zdravotní škola v Opavě 1947-1949/1950
23. Vyšší odborná škola sociálně-zdravotní v Opavě 1950-1954/1955
24. Zdravotnická škola v Opavě 1955-1960/1961
25. Střední zdravotnická škola v Opavě
26. Zemská odborná škola pro ženská povolání Opava 1919-1939
27. Státní hospodyňská škola Klimkovice 1925-1947
28. Státní hospodyňská škola Nový Jičín – Žilina 1945-1948
29. Vyšší sociálně zdravotní škola Nový Jičín 1949-1951
30. Vyšší zdravotnická škola Nový Jičín 1952-1954
31. Zdravotnická škola Nový Jičín 1955-1960
32. Střední zdravotnická škola Nový Jičín 1960-1974
33. Vyšší sociálně zdravotní škola Frenštát pod Radhoštěm 1949-1951
34. Vyšší soukromá dívčí škola Nový Jičín 1868-1872
35. Vyšší zdravotní škola v Ostravě-Vítkovicích 1947-1953
36. Ústav pro vzdělávání a výchovu porodních asistentek v Ostravě-Zábřehu 1933-1949
37. Česká ošetrovatelská škola v Ostravě 1937-1950
38. Odborná škola pro ženská povolání v Ostravě-Vítkovicích 1900-1948
39. Veřejná odborná škola pro ženská povolání spolku „Dobromila“ v Moravské Ostravě 1901-1944
40. Odborná škola pro ženská povolání ve Slezské Ostravě 1908-1948
41. Rodinná škola „Libuše“ v Přívoze 1919-1925
42. Německá veřejná odborná škola pro ženská povolání v Ostravě-Vítkovicích 1924-1944

10 Přílohy

Příloha č.1 Učební plán studijního oboru Ošetrovatelka

Soukromé gymnázium a Střední zdravotnická škola Havířov, s.r.o.

Příloha č.2 Učební plán studijního oboru Sociální péče – pečovatelská činnost

Soukromé gymnázium a Střední zdravotnická škola Havířov, s.r.o.

Příloha č.3 Učební plán studijního oboru Práce ve zdravotnických a sociálních zařízeních –
pečovatelská práce

Střední škola řemesel a služeb, Havířov, příspěvková organizace

Příloha č.4 Učební plán studijního oboru Zdravotnický asistent

Střední zdravotnická škola a Vyšší odborná škola zdravotnická, Ostrava,
příspěvková organizace

Příloha č.5 Učební plán studijního oboru Zdravotnické lyceum

Střední zdravotnická škola a Vyšší odborná škola zdravotnická, Ostrava,
příspěvková organizace

Příloha č.6 Učební plán studijního oboru Nutriční asistent

Střední zdravotnická škola a Vyšší odborná škola zdravotnická, Ostrava,
příspěvková organizace

Příloha č.7 Učební plán studijního oboru Asistent zubního technika

Střední zdravotnická škola a Vyšší odborná škola zdravotnická, Ostrava,
příspěvková organizace